

Inkoopstrategie Specialistische Jeugdhulp en Verblijf - 2028 en verder

Juni 2026

*Sociaal
Domein
Fryslân*

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Achtergrond en aanleiding	4
1.2. Proces totstandkoming	4
1.3. Context/raakvlak met andere ontwikkelingen	9
2. Huidige situatie	12
2.1. Wonen en SJH in Friesland 2024 - 2027	12
2.2. Ervaringen gemeenten met huidige opdrachten	12
2.3. Input Jeugdhulpaanbieders over inkoop 2024 - 2027	13
3. Visie	15
3.1. Uitgangspunten	15
3.2. Doelstellingen inkoop	17
3.3. Gefaseerde overgang	17
3.4. (Uitvoerings)kaders	18
3.5. Toegang tot Specialistische Jeugdhulp en Verblijf	23
4. Scope	25
4.1. Specialistische jeugdhulp en verblijf	25
4.2. Buiten de scope	25
5. Opdracht Specialistische Jeugdhulp (SJH)	26
5.1. Doelgroep SJH	26
5.2. Producten SJH	27
6. Opdracht Verblijf	31
6.1. Doelgroep Verblijf	31
6.2. Producten verblijf	32
7. Bekostigingssystematiek	35
7.1. Bekostigingssystematiek	35
7.2. Kostprijsonderzoek	36
8. Inkoopmethodiek	37
8.1. Semi-Open house toelatingsprocedure	37
8.2. Twee opdrachten	38
8.3. Opdrachtnemers/Jeugdhulpaanbieders	38
8.4. Samenhang met lokaal georganiseerde jeugdhulp	39
8.5. Looptijd overeenkomsten	40
8.6. Omvang van de opdracht (geraamde waarde)	41
9. Contractmanagement	42
9.1. Opdrachtgeverschap en sturing	42
9.2. Bibob-toetsing	43
9.3. Kwaliteitseisen	44
10. Planning	45
10.1. Planning inkoopprocedure	45
10.2. Overgang naar de overeenkomsten per 1-1-2028	45
11. Risico's en aandachtspunten	46
Bijlage I: Opbrengst en verwerking marktconsultaties	49

1. Inleiding

1.1. Achtergrond en aanleiding

De voorbereidingen voor de inkoop van Specialistische Jeugdhulp (SJH) en Wonen in Friesland 2024 – 2027 zijn gestart in de zomer van 2020. Dat inkoopproces liep tot 1 januari 2024, waarna de huidige overeenkomsten SJH en Wonen van start gingen. Gedurende dat inkoopproces zijn er door zowel gemeenten als andere stakeholders zorgen geuit over de transparantie, de inhoudelijke weging van besluiten en de onderlinge communicatie.

Naar aanleiding van bovengenoemde signalen is in 2024 besloten een externe evaluatie te laten uitvoeren naar het proces en de inhoud van die inkoopprocedures. De uitkomsten daarvan lieten zien dat zowel op proces als op inhoud een aantal zaken niet goed genoeg verliep en dat herstel daarvan niet mogelijk was binnen de huidige overeenkomsten. Ondanks de insteek om vanuit vertrouwen te sturen op resultaten is de gehele systematiek ingewikkeld en op punten tegenstrijdig vormgegeven. Daardoor is een duidelijke en heldere uitvoering zoals deze bedoeld is, erg lastig. Daarom volgt er geen verlenging van de overeenkomst. Er komt per 1 januari 2028 een nieuwe contractering die meer aansluit bij de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. Dit besluit is in de zomer van 2025 gecommuniceerd met alle onder die overeenkomst gecontracteerde SJH en Wonen jeugdhulpaanbieders.

Op 25 september 2025 is er een bijeenkomst georganiseerd door SDF voor alle jeugdhulpaanbieders waarin toelichting is gegeven op dit besluit en waarin het proces en de planning voor de nieuwe inkoop zijn geschetst. Vervolgens zijn er marktconsultaties georganiseerd waarin jeugdhulpaanbieders en andere belanghebbenden op verschillende momenten hun wensen, zorgen, ervaringen, ideeën en aandachtspunten voor de nieuwe inkoop konden inbrengen. Zij zijn vroegtijdig meegenomen in de eerste opzet van de nieuwe inkoop en de lokale ontwikkelingen. In lijn met de aanbevelingen uit de evaluatie is dit traject met verschillende belanghebbenden en zo transparant mogelijk uitgevoerd. Tussentijds is teruggekoppeld aan de jeugdhulpaanbieders op welke manier hun inbreng wel óf niet heeft geleid tot keuzes voor de nieuwe inkoop. Zie hieronder voor nadere toelichting.

1.2. Proces totstandkoming

Deze inkoopstrategie is tot stand gekomen na een intensief voortraject van de Friese gemeenten en SDF, waarbij op meerdere momenten en op verschillende manieren belanghebbenden hun inbreng konden leveren: jeugdhulpaanbieders, jongeren(vertegenwoordigers), gemeenten en gebiedsteams, onderwijs, Gecertificeerde Instellingen (GI's) en huisartsen. Uitgebreide verslaglegging van de marktconsultaties en de Werkgroep Belanghebbenden is te vinden op www.sdfryslan.nl/onderwerpen-jeugd/inkoop-sjh-en-wonen/. Hiermee is recht gedaan aan één van de belangrijkste aanbevelingen uit de evaluatie van de huidige inkoop. Namelijk om bij een nieuwe inkoop op een transparante wijze

de input van een brede groep van belanghebbenden op te halen en duidelijk te communiceren over de keuzes die vervolgens zijn gemaakt, met inachtneming van de inbreng van jeugdhulpaanbieders. Juist ook wanneer keuzes afwijken van bijvoorbeeld de wens van (een meerderheid van) de jeugdhulpaanbieders, zoals de keuze om te stoppen met trajectfinanciering waarbij aanbieders hun eigen tarief bepalen. In de volgende paragrafen is een overzicht opgenomen van de manieren waarop belanghebbenden zijn betrokken. In bijlage I is beknopt de opbrengst en verwerking van de inbreng weergegeven.

1.2.1. Marktconsultaties

In het kader van de marktconsultaties zijn er drie bijeenkomsten met jeugdhulpaanbieders (plenair) georganiseerd in september en december 2025 en in maart 2026. Daarnaast zijn er twee schriftelijke uitvragen gedaan in november 2025 en in april/mei 2026:

- 25 september 2025: plenaire bijeenkomst waarin jeugdhulpaanbieders een toelichting kregen op het besluit om de huidige overeenkomsten niet te verlengen en dus te starten met de voorbereidingen voor een nieuwe contractering per 1-1-2028. Er is stil gestaan bij de uitkomsten van de evaluatie van de huidige inkoop en bij verbeteracties op de lopende overeenkomsten. Ook zijn het proces en de planning van het nieuwe inkooptraject geschetst. Vervolgens was er gelegenheid voor aanbieders om hun aandachtspunten mee te geven voor de nieuwe inkoop. Ook is een oproep gedaan aan jeugdhulpaanbieders om zich aan te melden voor de Werkgroep Belanghebbenden (zie volgende paragraaf).
- Enquête november 2025: in november 2025 is er een enquête uitgezet onder jeugdhulpaanbieders met een aantal gesloten en open vragen over wensen en aandachtspunten voor de nieuwe inkoop. De opbrengsten zijn gedeeld tijdens de plenaire bijeenkomst op 15 december en ook schriftelijk beschikbaar gesteld.
- 15 december 2025: plenaire bijeenkomst waarin de opbrengst van de enquête is gedeeld, nadere toelichting is gegeven op proces en planning van deze inkoop en op landelijke ontwikkelingen die daarin een rol spelen. Vervolgens konden aanbieders in verschillende sessies een (verdiepende) reactie geven op diverse stellingen en vragen binnen de thema's bekostiging, dekkend jeugdhulplandschap, wonen en opdrachtgeverschap.
- 23 maart 2026: plenaire bijeenkomst waarin een nadere toelichting is gegeven aan de jeugdhulpaanbieders op de door de Friese gemeenten gekozen richting voor de inkoop. Voorafgaand aan de plenaire bijeenkomst, hebben de jeugdhulpaanbieders op 17 maart 2026 een brief ontvangen waarin is toegelicht wat de leidende principes zijn voor de inkoop en welke (inrichtings)keuzes daarbij horen. Tijdens de plenaire bijeenkomst is nadere toelichting gegeven op deze brief. Vervolgens konden aanbieders in verschillende sessies hun reactie en aandachtspunten geven op de bekostiging, concept productstructuur, sturing en onderwijs & zorg. Ook is er stilgestaan bij de inbreng die via de eerdere consultaties en de Werkgroep Belanghebbenden is gegeven: de zaken die wél zijn geland in de inkoop en ook de wensen vanuit aanbieders die níet

zijn meegenomen, plus een toelichting waarom. Daarnaast is gedeeld met jeugdhulpaanbieders welke (grote) keuzes nog gemaakt moeten worden. Aanbieders konden hun opvattingen daarover inbrengen.

- Schriftelijke uitvraag april/mei 2026: in aanvulling op de plenaire bijeenkomst van 23 maart is in april/mei 2026 via een schriftelijke uitvraag de concept productstructuur voorgelegd aan aanbieders. Dit gebeurde samen met een aantal vragen over compleetheid, duidelijkheid, dekkend jeugdhulplandschap en uitvoerbaarheid van de conceptindeling.

1.2.2. Werkgroep Belanghebbenden

Er is een Werkgroep Belanghebbenden ingericht met daarin de volgende belanghebbenden:

- Tien jeugdhulpaanbieders (klein, middel, groot, met spreiding over Friesland en met verschillende deskundigheden). Selectie is gedaan op basis van vooraf opgestelde criteria waarna jeugdhulpaanbieders hun interesse kenbaar konden maken;
- Vier gemeenten/gebiedsteams;
- Zorgbelang (zie 1.2.4) en een ervaringsdeskundige;
- Twee GI's;
- Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

Deze werkgroep is in de periode november 2025 – maart 2026 zes keer bij elkaar gekomen.

Diverse thema's zijn besproken vanuit de verschillende perspectieven: dekkend jeugdhulplandschap en plaatsingsproblematiek, bekostigingsmodellen, wachtlijsten en contra-indicaties, wonen en specialistische ambulante hulp. Ook bracht een ervaringsdeskundige haar ervaringen in. De werkgroep reflecteerde hierop.

Om maximale transparantie te bieden is uitgebreide verslaglegging van ieder overleg gepubliceerd op de website van SDF, zodat andere belanghebbenden hiervan kennis konden nemen. De thema's die zijn besproken in de Werkgroep zijn ook aan bod gekomen tijdens de plenaire marktconsultaties

1.2.3. Friese gemeenten

De Friese gemeenten zijn samen met SDF ontwerper van deze inkoopstrategie. In een intensief gezamenlijk traject is verkend op welke manier de inkoop ingericht kan worden, zodat deze zo veel mogelijk bijdraagt aan passende hulp voor jeugdigen en meer grip. Onder andere hebben de Friese gemeenten in januari 2026 met elkaar de huidige Regiovisie verder aangescherpt voor deze inkoop en een aantal leidende principes geformuleerd. Er is gezocht naar een inkoop die rekening houdt met de verschillen tussen de Friese gemeenten: verschillen in omvang en populatie, verschillen in geografische ligging en bereikbaarheid, verschillen in huidige inrichting van het lokale veld (meer of minder stevig). De inkoop moet ruimte geven aan alle Friese gemeenten voor lokale doorontwikkeling en ook een stevige vangnetfunctie bieden voor de gemeenten die daar meer tijd voor nodig hebben.

1.2.4. Inbreng jongeren en jongerenvertegenwoordigers

Zorgbelang, de organisatie die het jongerenperspectief kent en actief aandraagt, is in dat kader betrokken bij het proces om tot deze inkoopstrategie te komen. Zorgbelang nam deel aan de Werkgroep Belanghebbenden en gaf twee inhoudelijke bijeenkomsten vorm. Een ervaringsdeskundige werd hierbij betrokken. Aan de hand van haar ervaringen is een aantal thema's rondom de inkoop besproken. Zorgbelang dacht ook op enkele momenten mee met de inhoudelijke uitwerking van de inkoopstrategie, om vanuit de leefwereld van jeugdigen te reflecteren op de systeemwereld van de inkoop.

De leidende principes (zie hoofdstuk 3, Visie) zijn opgesteld door de Friese gemeenten. Er zijn twee klankbordsessies georganiseerd om de leidende principes te toetsen bij jongeren: een sessie met de jongerenraad van gemeente Waadhoeke en een sessie in de jongerensoos Moody's in Leeuwarden.

Reacties van de jongeren:

- Zij kunnen zich vinden in het grootste deel van de leidende principes. Ook zij willen het liefst ondersteuning en hulp in hun eigen omgeving.
- Onderwijs de beste jeugdhulp noemen, vinden ze niet passend omdat een aantal van hen juist negatieve ervaringen in het onderwijs heeft (bijvoorbeeld met pesten).
- Als deze leidende principes zo belangrijk zijn voor het jeugdveld, dan willen zij dat ook herkenbaar terugzien. Laat bijvoorbeeld op social media zien dat hulp nabij en zo thuis mogelijk, het uitgangspunt is. En wees dan ook beschikbaar op een manier die bij jeugdigen past, zoals via chat en whatsapp.
- Belangrijk blijft vooral het luisteren naar de jongeren en het aansluiten bij hun belevingswereld. In de taal die zij kennen en op de platformen waar zij zich bevinden.

1.2.5. Onderwijs

Elk kind heeft recht op goed onderwijs (Artikel 28 Kinderrechtenverdrag). Het kunnen volgen van onderwijs is voor ieder kind van belang, en misschien nog wel meer als het tijdelijk niet goed gaat met een kind. Onderwijs en jeugdhulp kunnen in zo'n periode een rol spelen bij het stabiliseren, verbeteren en normaliseren van de situatie. Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hebben met hun scholen de opdracht om toe te werken naar inclusief onderwijs in 2035. Gemeenten zetten in op stevige lokale teams die zo dichtbij mogelijk ondersteuning bieden. Op diverse plekken in Friesland zijn lokale of sub-regionale onderwijs-zorg-arrangementen ontstaan waarin de scholen, gemeenten en jeugdhulpprofessionals nauwer met elkaar samenwerken. Toch zijn er ook knelpunten in de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en jeugdhulpaanbieders rondom jeugdigen. Gedurende de voorbereidingen voor de inkoopstrategie is er een nauwe samenwerking geweest met de provinciale werkgroep onderwijs en zorg, waarin zowel de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs als gemeenten vertegenwoordigd zijn. Het Samenwerkingsverband is ook deelnemer geweest in de Werkgroep Belanghebbenden.

Om geschikte praktijkervaringen mee te nemen in dit inkooptraject, vond er een intensivering plaats op de al in gang gezette onderzoeken in het kader van de Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026. Met als doel een betere samenwerking en om daar waar mogelijk te komen tot een beter passend jeugdhulpaanbod (waaronder op school), en duidelijker afspraken te maken over de inzet daarvan. Dit leidde tot een notitie met onder andere het advies om ondersteuning en hulp te organiseren op het niveau van de regio's die verbonden zijn aan de Samenwerkingsverbanden (de onderwijsregio's). Dat lijkt de meest passende schaalgrootte om onderwijs, gemeenten en jeugdhulp goed op elkaar af te stemmen. Deze aanbevelingen zijn daarmee niet direct onderdeel van de voorliggende regiobrede inkoop. Een aanbeveling van de provinciale werkgroep onderwijs en zorg die de voorliggende inkoop wel direct raakt is: de contractvoorwaarden aanscherpen. Om zo het belang van de betrokkenheid van onderwijs te benadrukken bij de jeugdhulpaanbieders. De werkgroep Onderwijs en Zorg adviseert de contractvoorwaarden te onderzoeken voor de producten die onderwijstijd raken (bijvoorbeeld dagbesteding of begeleiding tijdens onderwijstijd). En bepalingen op te nemen die ervoor zorgen dat de jeugdhulpaanbieder verplicht is om onderwijs (de school van inschrijving) vanaf de start van het hulptraject te betrekken. Onderwijs is een belangrijke pedagogische basis voor de leerontwikkeling van kinderen. Onderwijsactiviteiten moeten worden betaald vanuit onderwijsbudget. Dat betekent: als er onderwijs wordt geboden tijdens dagbesteding, dan moet dit onderwijsdeel worden betaald door het onderwijs. Momenteel wordt dat wel eens vanuit Jeugdwet-middelen betaald (bijvoorbeeld onderwijs tijdens dagbesteding). Maar scholen blijven (financieel) verantwoordelijk voor onderwijs.

Naast dit inkooptraject is het daarom onverminderd van belang dat onderwijspartijen en gemeenten elkaar blijven opzoeken om samen tot (lokale en subregionale) afspraken en arrangementen te komen.

1.2.6. Gecertificeerde Instellingen

Gecertificeerde Instellingen (GI) zijn belangrijke regievoerders en verwijzers naar specialistische jeugdhulp en Verblijf. Zij hebben bij aanvang van dit traject hun ervaringen en knelpunten meegegeven. Ook waren twee GI's onderdeel van de eerdergenoemde werkgroep belanghebbenden.

1.2.7. Huisartsen

Huisartsen zijn een belangrijke verwijzer naar jeugdhulp. In dit traject is er meerdere keren gesproken met de Friese huisartsenvereniging, waarvan een aantal huisartsen met de portefeuille Sociaal Domein. Zij zijn meegenomen in het inkoopproces en er werden aandachtspunten opgehaald. Naar aanleiding van deze gesprekken is afgesproken om te onderzoeken op welke manier de samenwerking tussen huisartsen en gemeenten beter kan waar het gaat om (de inzet van) jeugdhulp. Dit is in lijn met landelijke ontwikkelingen zoals het Wetsvoorstel Reikwijdte en de nieuwe Leidraad voor samenwerking tussen huisartsen en gemeenten rondom jeugd. Daarnaast wordt met de huisartsen verkend of en hoe een meer eenduidige inrichting van de POH's Jeugd in Friesland vorm

kan krijgen. POH's jeugd vormen een belangrijke schakel bij de inzet van jeugdhulp of voorliggende alternatieven, en bij samenwerking met het lokale team.

1.3. Context/raakvlak met andere ontwikkelingen

1.3.1. Landelijke ontwikkelingen

Een aantal landelijke ontwikkelingen is van invloed op dit inkooptraject en is actief meegenomen in alle fases van de totstandkoming van de inkoopstrategie. Deze regionale inkoop vindt plaats binnen de context van landelijke (in ontwikkeling zijnde) wet- en regelgeving. Met de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 is een aantal bewegingen in gang gezet om het jeugdstelsel te verbeteren. Dit landt in diverse aanvullende wet- en regelgevingen en convenanten, waarvan een aantal nog niet definitief is vastgesteld:

- Zo bevat de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (Wvbj) onder andere een aantal voorschriften over typen jeugdhulp die verplicht regionaal moeten worden ingekocht (en dus niet lokaal ingekocht kunnen worden). In de Wvbj is daarnaast de rol van Regionale Expertteams (in Friesland REX Jeugd) verankerd, waarbij duidelijk benoemd wordt dat de Jeugdregio's formeel belast worden met de organisatie van Regionale Expertteams. Hoewel dit in Friesland al op deze manier georganiseerd is, wordt het belang van een Expertteam dat een bijdrage levert aan (de ontwikkeling van) een dekkend jeugdhulplandschap, nogmaals erkend. Om de rollen van REX Jeugd te verduidelijken in relatie tot het gehele jeugdhulplandschap wordt de positionering, governance en inrichting van het Expertteam in 2026 aangescherpt.
- Er wordt gewerkt aan landelijke standaardisatie van jeugdhulpvormen, tariefstelling en administratieve eisen. De regionale inkoop volgt zo veel mogelijk deze landelijke standaarden. Dat geldt ook voor de contractstandaarden, zodat dit zowel voor gemeenten als voor aanbieders een coherent geheel is. Aandachtspunt daarbij is dat nog niet alle landelijke standaardisaties zijn uitgewerkt. Er is bijvoorbeeld een landelijke productstructuur op hoofdlijnen, maar de precieze invulling met concrete producten en kwaliteitseisen per onderdeel is er nog niet. Ook wordt er gewerkt aan landelijke richtlijnen voor de kostenstructuur (tarieven), maar ook deze zijn nog niet helemaal af. Deze inkoop moet op deze onderdelen al wel worden vastgelegd. Maar deze ontwikkelingen kosten nu eenmaal tijd. Om hier in de looptijd flexibel mee om te gaan, worden hierover specifieke contractuele (wijzigings)bepalingen opgenomen.
- In maart 2026 is het Convenant Stevige Lokale teams gesloten. Hierin hebben de VNG, de ministeries van VWS en OCW, de associatie wijkteams, de samenwerkende beroepsverenigingen Jeugd, GGD GHOR Nederland, ActiZ Jeugd, MIND, Ieder(in) en Sociaal Werk Nederland de ambities uit het “Richtinggevend Kader: toegang, lokale teams en integrale dienstverlening” nader uitgewerkt. Dit betreft onder meer afspraken over het toevoegen van expertise aan of dicht rondom de lokale teams, om verwijzingen naar specialistische hulp te voorkomen. Het lokale team is het

eerste aanspreekpunt voor jeugdigen en gezinnen en kijkt met een brede blik naar wat er speelt. De teams zijn aanwezig in de wijk of op scholen. Het Convenant benadrukt het belang van integraal en domeinoverstijgend werken door de lokale teams. Het noemt hierbij onder andere een integrale benadering van inwoners vanuit de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en schuldhulpverlening. Hierin zijn verschillende inrichtingskeuzes mogelijk. Het is aan gemeenten om voor hun eigen lokale team hier keuzes in te maken, en om daarnaast de verbinding te leggen tussen de lokale teams en onderwijs en het medisch domein.

- Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming beschrijft een route om te komen tot een beter jeugdbescherming-stelsel.
- Het wetsvoorstel Reikwijdte is in maart 2026 in consultatie gegaan. Ook dit wetsvoorstel schetst de beweging naar stevige lokale teams die zelf basisondersteuning bieden en toeleiden naar specialistische hulp, of de lokale teams bieden deze specialistische hulp zelf. Het wetsvoorstel noemt ook dat groepsaanbod voorliggend is op individuele ondersteuning. Er komt meer verplichte samenwerking tussen gemeenten en onderwijs, huisartsen en GI's, waarbij het wetsvoorstel aankondigt stapsgewijs de medische verwijsbevoegdheid te gaan inperken. Ook benoemt de Memorie van Toelichting dat gemeenten en jeugdhulpregio's partnerschappen aangaan met (een beperkt aantal) lokale en regionale jeugdhulpaanbieders. Het wetsvoorstel is recent in consultatie geweest. In hoeverre dit leidt tot aanpassingen in het wetsvoorstel is nog niet bekend.

Bovenstaande ontwikkelingen vinden plaats vanuit de behoefte aan meer sturing en grip op het jeugdhulplandschap. Zowel op aanbod, kwaliteit, kosten als trajectduur. In de bredere context beschrijven ook de landelijke akkoorden zoals GALA, IZA en AZWA de beweging naar preventie. En naar de inzet van een sterke sociale basis.

1.3.2. Betekenis van de landelijke ontwikkelingen voor deze inkoop en de lokale opgave

Deze inkoop vindt plaats binnen genoemde landelijke kaders en ontwikkelingen. Tegelijkertijd geldt dat deze landelijke ontwikkelingen veelal nog niet (volledig) zijn uitgekristalliseerd. Als het bijvoorbeeld gaat om standaardisatie, dan is het de bedoeling dat er landelijk zo veel mogelijk met een eenduidige productenstructuur gewerkt gaat worden. Deze productenstructuur is nu nog niet af, terwijl voor dit inkooptraject de producten al wel moeten worden uitgewerkt. Het wetsvoorstel Reikwijdte geeft op dit moment ook nog onvoldoende duidelijkheid over wanneer iets onder de Jeugdwet valt en wanneer niet.

Eén van de belangrijkste bewegingen die in al deze landelijke ontwikkelingen terugkomt, is het verstevigen van de lokale teams. Dit is het fundament onder de bewegingen die landelijk, regionaal en lokaal worden ingezet om tot een kwalitatief beter en beter beheersbaar jeugdstelsel te komen. Deze inkoop draagt bij aan dit fundament. Het ondersteunt de ontwikkelingen die de Friese lokale teams de komende jaren gaan doormaken: een steviger lokaal aanbod van voorzieningen voor jeugdigen en

hun gezinnen, zo dicht bij als mogelijk in de sociale en pedagogische context van het gezin, en met regionale beschikbaarheid van de benodigde aanvullende jeugdhulp.

Het vormgeven van de stevige lokale teams is als eerste de verantwoordelijkheid van iedere gemeente afzonderlijk. We zien op dit moment bij de huidige lokale teams verschillen tussen de 18 Friese gemeenten. In omvang, positionering en takenpakket. Sommige lokale teams voeren voornamelijk de toegang uit, andere teams bieden zelf ook (lichte) ondersteuning. Sommige lokale teams zijn domeinoverstijgend ingericht, terwijl bij andere teams de taken voor Wmo, jeugdhulp, schuldhulpverlening en/of Participatiewet gescheiden van elkaar worden uitgevoerd. Dit betekent dat deze regionale inkoop zo georganiseerd moet worden dat deze aansluit op 18 verschillende lokale situaties. En voldoende flexibel is om te kunnen meebewegen met de veranderingen die de komende jaren plaatsvinden in het landelijke, regionale en lokale jeugdhulplandschap.

De (landelijke) ontwikkeling naar stevige lokale teams is een forse opgave voor gemeenten. Veel lokale teams voeren op dit moment nog niet alle taken volgens het Convenant uit. De ene gemeente is daar verder in dan de andere, ook waar het gaat om visie- en beleidsvorming en bijbehorende middelen. De daadwerkelijke invulling van de stevige lokale teams loopt daarmee deels parallel aan deze nieuwe inkoop.

2. Huidige situatie

2.1. Wonen en SJH in Friesland 2024 - 2027

We onderscheiden binnen de raamovereenkomst Specialistische Jeugdhulp 2024 - 2027 negen inhoudelijke Ondersteuningsprofielen (hierna: profielen) en één profiel waarin nog een aantal losse producten is ondergebracht. Elk profiel kent een aantal intensiteiten, waar een tarief aan verbonden is. De bekostiging in Friesland is een trajectfinanciering. Dat betekent dat de jeugdhulpaanbieder voor de gekozen trajectprijs alle ondersteuning moet bieden die nodig is binnen dat traject. De onderstaande profielen zijn gedefinieerd:

- A: Enkelvoudige Specialistische Jeugdhulp
- B: Meervoudige Specialistische Jeugdhulp
- C: Complexe problematiek
- D: (zeer) Complexe en Intensieve Specialistische Jeugdhulp
- E: Begeleiding en ondersteuning
- F: Dagopvang
- G: Dagbehandeling
- H: Residentiële Specialistische Jeugdhulp
- I: Logeren
- J: Randvoorwaardelijke zaken en producten

Binnen de raamovereenkomst Wonen in Friesland 2024- 2027 worden de volgende woonvoorzieningen onderscheiden:

- Gezinshuis Regulier
- Gezinshuis Intensief
- Zelfstandigheidstraining
- Ouder en kind voorziening
- Kleinschalige woonvoorziening Perspectief
- Kleinschalige woonvoorziening Perspectief Plus

Voor een uitgebreide beschrijving, zie website SDF: [Specialistische Jeugdhulp](#) en [Wonen](#).

2.2. Ervaringen gemeenten met huidige opdrachten

De Friese gemeenten ervaren dat het huidige inkoopmodel 2024 - 2027 onvoldoende werkt om grip te houden op kosten, kwaliteit en de inzet van jeugdhulp. De manier waarop de opdrachten SJH en Wonen en bekostiging daarvan nu zijn ingericht, leidt tot structurele knelpunten, die zowel de effectiviteit als de betaalbaarheid van jeugdhulp onder druk zetten.

2.2.1. Weinig grip op inzet, kosten en kwaliteit

Gemeenten hebben nu beperkt zicht op hoe aanbieders hun inzet (traject en intensiteit) bepalen en welke kosten daaraan verbonden zijn. Het huidige normenkader laat veel ruimte voor interpretatie, waardoor aanbieders verschillende keuzes maken in inzet, intensiteit en kostenopbouw. Dit leidt tot onvoorspelbare uitgaven en maakt het voor gemeenten lastig om te sturen op kwaliteit en doelmatigheid. Er is regelmatig discussie tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders over de intensiteiten binnen een ondersteuningsprofiel, zonder dat voor gemeenten goed te herleiden is wat de precieze inzet is die de jeugdhulpaanbieder daarvoor levert en hoe zich dit verhoudt tot de inzet van andere jeugdhulpaanbieders die vergelijkbare jeugdhulp leveren tegen een andere intensiteit.

2.2.2. Veel contraindicaties

Gemeenten signaleren dat er door jeugdhulpaanbieders veel contraindicaties worden benoemd wanneer jeugdigen worden aangemeld voor hulp. Een regelmatig gegeven contra-indicatie is middelengebruik, het ontbreken van de benodigde expertise bij de aanbieder of dat de jeugdige niet passend is binnen de dynamiek van de woonsetting. Hierdoor krijgen jeugdigen geen hulp of worden ze doorgeplaatst naar een andere aanbieder of naar maatwerkconstructies. Vooral jeugdigen met complexe problematiek raken hierdoor tussen wal en schip. Naast de negatieve effecten voor de jeugdigen leidt dit ook tot vertraging, instabiliteit en extra kosten. Contra-indicaties komen veel voor bij woonvoorzieningen, maar ook bij de meer complexe SJH-trajecten.

Het is zoeken naar een manier waarop de jeugdhulpaanbieders gevergd kunnen worden op het leveren van ondersteuning, ook als het moeilijk wordt.

2.2.3. Onduidelijkheid in contractafspraken

De huidige contracten bevatten op onderdelen te weinig concrete en handhaafbare afspraken. Dit maakt het moeilijk om aanbieders aan te spreken op uitvoering, inzet of kwaliteit. Verschillende interpretaties van contractteksten zorgen voor frictie en belemmeren effectieve sturing.

2.3. Input Jeugdhulpaanbieders over inkoop 2024 - 2027

Vanaf de start van de raamovereenkomst SJH en Wonen in Friesland op 1 januari 2024 is door SDF in gesprekken met jeugdhulpaanbieders opgehaald hoe de uitvoering van de huidige raamovereenkomst in de praktijk verloopt. Een aantal zaken kon worden opgelost binnen de overeenkomst. Van de signalen en verzoeken waar binnen de overeenkomst 2024 – 2027 geen herstel mogelijk was, zijn deze verzameld en als advies meegegeven voor de inkoop 2028 e.v.

Samengevat gaven jeugdhulpaanbieders het volgende aan over de inkoop 2024 – 2027:

- Voor aanbieders die ook in andere regio's actief zijn, is het niet handig dat hier trajectfinanciering is terwijl elders pxq gangbaar is;

- Het zijn nu erg ingewikkelde administratieve processen, houd het simpel bij een nieuwe inkoop;
- Behoud trajectfinanciering waarbij de aanbieder de intensiteit bepaalt;
- Verplicht hoofd- en onderaannemerschap leidt tot meer afstemming en hogere kosten. Aanbieders willen liefst een eigen toewijzing;
- Er is veel interpretatie mogelijk van contractuele afspraken. Dit leidt tot discussies tussen jeugdhulpaanbieders en verwijzers;
- Er is verschil tussen gemeenten in uitleg en toepassing van inkoopafspraken. Dit maakt de uitvoering van de contracten ingewikkeld;
- Voeg producten toe die de inzet van expertise van jeugdhulpaanbieders bij lokale teams en op scholen mogelijk maakt, zodat inzet van verdere ambulante specialistische jeugdhulp voorkomen wordt;
- Houd zoveel mogelijk de landelijke standaarden aan voor de nieuwe inkoop;
- Faciliteer groepsaanbod in de nieuwe inkoop;
- Ook kleine aanbieders moeten een zelfstandige plek houden.

3. Visie

3.1. Uitgangspunten

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023 – 2026 is het regionale kader waarbinnen de inkoop van jeugdhulp plaatsvindt¹. Dit kader is destijds door de 18 Friese gemeenteraden vastgesteld. Daarnaast heeft een aantal gemeenten aanvullend een lokaal beleidskader jeugd opgesteld (bijvoorbeeld een lokale Jeugdagenda). Eind januari 2026 hebben de Friese gemeenten en SDF gezamenlijk de Fryske Regiovisie Jeugdhulp verder geconcretiseerd ten behoeve van deze inkoop SJH en Wonen. Dit heeft geleid tot leidende principes voor de inkoop.

We geloven dat een kind het best geholpen is in zijn eigen sociale omgeving. Dat is thuis, in de buurt, op school en bij de eigen verenigingen. Als daar extra ondersteuning bij nodig is, dan wordt dit zo veel mogelijk geboden in die sociale omgeving. Er wordt dan niet alleen naar het kind gekeken, maar ook naar wat de ouders/verzorgers en directe omgeving nodig hebben. Is er sprake van stress, armoede, echtscheiding of andere zaken waardoor het kind niet lekker in zijn vel zit, dan wordt daar op ingezet. Dat kan het best zo lokaal mogelijk worden georganiseerd en in aansluiting op onderwijs, cultuur, sport, verenigingen en andere lokale voorzieningen. Dit is in lijn met de ontwikkelingen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het Convenant Stevige Lokale Teams.

Bovenstaande is vertaald in de volgende leidende principes voor deze inkoop SJH en Wonen:

1. De Friese gemeenten voeren de regie over de ondersteuning aan jeugdigen.
2. De inkoop draagt bij aan kostenbeheersing en grip op de uitgaven jeugdhulp.
3. De Friese gemeenten helpen hun jeugdigen lokaal, tenzij...
4. Bij iedere ondersteuningsvraag wordt een brede analyse gemaakt van de context van de jeugdige, inclusief Wmo, participatie en schuldhulpverlening en onderwijs.
5. De lokale sociale en pedagogische basis en het eigen netwerk van de jeugdige worden altijd benut. Onderwijs is de beste jeugdhulp.
6. Specialistische jeugdhulp wordt ingezet wanneer de mogelijkheden binnen de sociale en pedagogische basis en het eigen netwerk van de jeugdige niet toereikend zijn.
7. Ondersteuning wordt contextgericht georganiseerd rondom de jeugdige.

Bovenstaande betekent dat de Friese gemeenten op termijn veel ambulante jeugdhulp lokaal gaan organiseren. Het gaat dan om een aantal producten binnen diagnostiek, ambulante begeleiding, dagbesteding en ambulante behandeling. Wanneer Friese gemeenten dit lokaal hebben georganiseerd, wordt er voor deze onderdelen op termijn niet meer doorverwezen naar het regionaal ingekochte aanbod. Het lokale aanbod is voorliggend op inzet van regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp. Het gaat er nadrukkelijk niet (alleen) om deze ondersteuningsproducten te

¹ De voorbereidingen voor een nieuwe Regiovisie vanaf 2027 zijn gestart. Hierin komen de leidende principes terug.

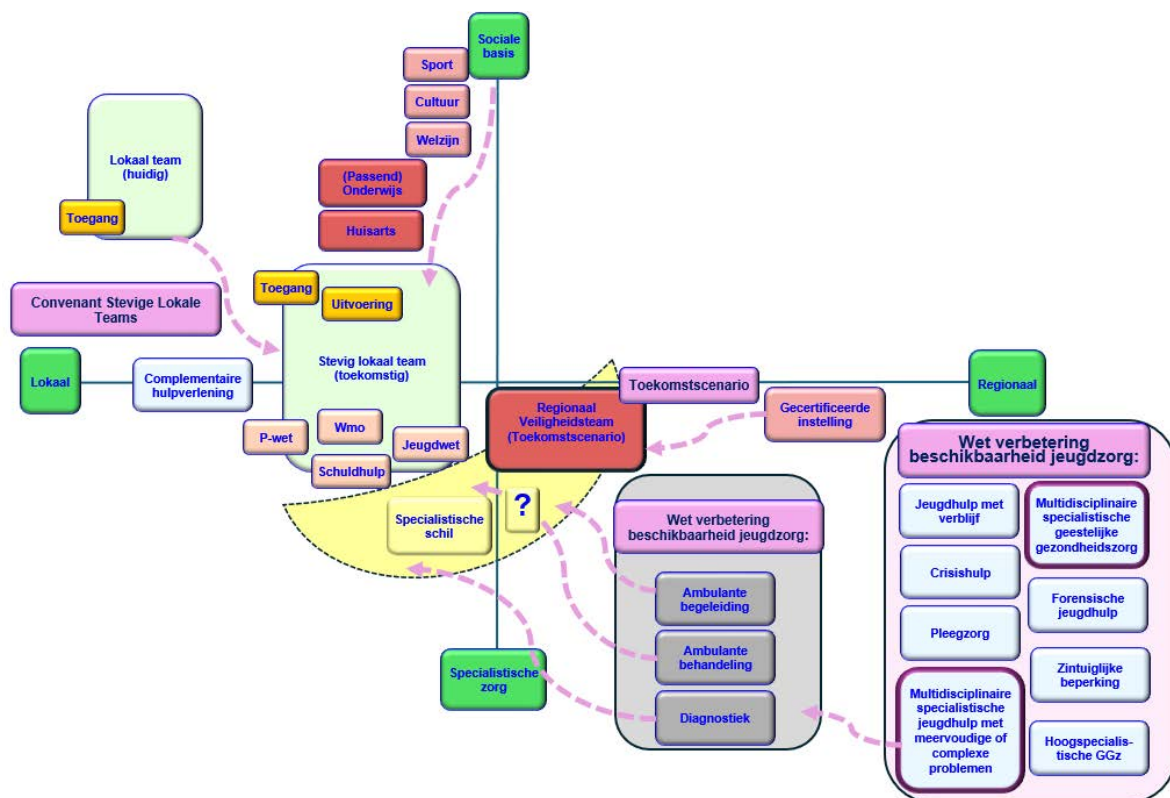
verplaatsen naar de lokale situatie, maar juist ook om die anders te organiseren. Dit kan bijvoorbeeld door:

- Een andere manier van inzet van sport, cultuur en welzijn;
- Het in dienst nemen van medewerkers met (specialistische) kennis en deze ondersteuning zelf te bieden in het lokaal team;
- (Welzijns)organisaties hier subsidie voor te geven;
- Eén of meerdere jeugdhulpaanbieders lokaal of subregionaal te contracteren, al dan niet in samenhang met lokale partijen.

Voorzieningen die volgens de wet regionaal moeten worden ingekocht of waarvoor regionale inkoop beter passend is, blijven regionaal. Dit geldt in ieder geval voor alle voorzieningen waarbij er sprake is van verblijf.

Bekostiging wordt in de basis inspanningsgericht (pxq) ingericht, omdat hiermee zuiverder wordt betaald voor jeugdhulp die daadwerkelijk geleverd is en beter kan worden meebewogen met op- en afschalen. Voor de producten MDFT en MST is een trajectprijs mogelijk. Dit wordt nader uitgewerkt in de inkoopdocumenten. Daar waar de gemeente of GI de verwijzer is, bepaalt deze de inzet.

Het plaatje hieronder schetst de beweging die gemaakt gaat worden. Van Specialistische zorg regionaal, richting de sociale en pedagogische basis lokaal.

3.2. Doelstellingen inkoop

Doel van deze inkoop is bij te dragen aan passende jeugdhulp voor jeugdigen die dat nodig hebben. Waarbij gemeenten grip hebben op het aanbod, de kwaliteit en de kosten van die jeugdhulp. De inkoop moet bijdragen aan de uitvoering van de leidende principes en aan de landelijk ingezette beweging naar stevige lokale teams. En aan hulp zo nabij en thuis mogelijk en een meer overzichtelijk een beheersbaar jeugdhulplandschap. De inkoop moet zo flexibel mogelijk zijn om de beweging naar lokaal mogelijk te maken en een voldoende stevig en robuust regionaal aanbod van jeugdhulp bieden voor die gemeenten die daarop een beroep doen. Dit wordt verder uitgewerkt in de volgende hoofdstukken.

3.3. Gefaseerde overgang

De beweging naar stevige lokale teams en meer ondersteuning lokaal organiseren is een flinke opgave voor gemeenten. Dit vraagt tijd en gemeenten kunnen een verschillend tempo hebben. Om die reden start deze inkoop SJH en Verblijf per 2028 met dezelfde scope als de inkoop 2024 - 2027. Er wordt gekozen voor een model waarbij gemeenten gefaseerd, wanneer de lokale situatie voldoende is versterkt, minder gebruik kunnen maken van het regionale aanbod. Dit gebeurt zorgvuldig en proportioneel in het licht van de dan gesloten regionale overeenkomsten met jeugdhulpaanbieders.

De nieuwe inkoop heeft impact op (het werk van) de jeugdhulpaanbieders. Op termijn gaat een deel van het werk dat zij nu nog via regionale inkoop uitvoeren, over naar gemeenten en wordt op een andere manier georganiseerd.

Wanneer gemeenten meer voorzieningen lokaal gaan organiseren en daartoe medewerkers en/of aanbieders naar zich toe halen, bestaat de kans dat medewerkers en aanbieders die voorheen regionaal gecontracteerd waren, zich gaan richten op die lokale organisatie. Dat kan betekenen dat die medewerkers en aanbieders (met hun expertise) vervolgens wél beschikbaar zijn voor de gemeenten die dit lokaal hebben georganiseerd, maar minder of niet meer voor de rest van de regio. Daarbij geldt wel dat de regionaal gecontracteerde aanbieders hun opdracht moeten uitvoeren, ook wanneer de instroom gedurende de looptijd afneemt. Hiertoe wordt een aantal procedurele afspraken opgenomen in de inkoopdocumenten.

De volgende voorzieningen worden regionaal ingekocht, maar gaan gemeenten op termijn meer lokaal organiseren. Zij zullen vervolgens minder of geen gebruik meer maken van het regionaal ingekochte aanbod. Het gaat om de volgende voorzieningen die op termijn lokaal georganiseerd kunnen worden:

- Diagnostiek - monodisciplinair
- Begeleiding regulier
- Begeleiding specialistisch
- Begeleiding groep

- Dagbesteding met onderwijsperspectief
- Dagbesteding zonder onderwijsperspectief
- Behandeling regulier
- Behandeling specialistisch
- Behandeling groep regulier
- Behandeling groep specialistisch
- Vervoer – in het geval van een voorziening die lokaal georganiseerd is en waarvoor vervoer nodig is

De producten zijn nader uitgewerkt in hoofdstuk 5.

3.4. (Uitvoerings)kaders

3.4.1. Wettelijke kaders – regionaal in te kopen jeugdhulpvormen

Uit de Wet verbetering beschikbaarheid Jeugdzorg volgt dat een aantal vormen van jeugdhulp verplicht regionaal moet worden ingekocht. Dit geldt onder andere voor verblijfsvoorzieningen (waaronder woonvoorzieningen) en zeer specialistische en multidisciplinaire ambulante jeugdhulp. Hier is dus geen “keuzevrijheid” voor gemeenten om dit lokaal te organiseren. Om die reden is dat ook geen onderwerp van discussie binnen dit inkooptraject. Onderbouwing in de wet om deze vormen verplicht regionaal in te kopen is vanwege de schaarste en de mate van specialisme die nodig is. Om hier een dekkend aanbod te hebben, is het nodig om dit regionaal te organiseren.

Dit betekent dat de verblijfsvoorzieningen en de (zeer) specialistische multidisciplinaire vormen van jeugdhulp in deze inkoop regionaal worden ingekocht: gemeenten gaan deze producten niet lokaal organiseren.

De volgende voorzieningen blijven ingekocht via de regionale overeenkomst en hierop zullen gemeenten niet uittreden gedurende de looptijd van de overeenkomst. Wel kan het zijn dat door passende inzet van preventieve en voorliggende voorzieningen, ook hier de instroom afneemt:

- Diagnostiek multidisciplinair
- Behandeling zeer specialistisch
- Gezins- of systeembehandeling, waaronder MST en MDFT
- Dagbehandeling
- Consultatie en advies
- Medicatiecontrole
- Logeren
- Deeltijd wonen
- Gezinshuyszorg
- Woongroep

- Zelfstandigheidstraining
- Behandeling met verblijf
- Vervoer – in het geval van een voorziening die regionaal georganiseerd is en waarvoor vervoer nodig is.

3.4.2. Breder palet aanbod jeugdhulpaanbieder

De hulpvraag van een jeugdige fluctueert meestal in de loop van de tijd. Soms wordt deze een tijdje intensiever, soms is het een periode rustiger. Soms is er aanvullende expertise nodig waarna de reguliere begeleiding weer verder kan. Of blijkt er na verloop van tijd andere onderliggende problematiek te zijn waardoor er (ook) andere deskundigheid nodig is.

Deze fluctuaties zijn een gegeven. De opdracht en overeenkomsten moeten zo goed mogelijk met deze veranderingen mee kunnen bewegen. Tegelijk moet voorkomen worden dat bij iedere verandering de jeugdige wordt overgedragen aan een andere organisatie. Stabiliteit, vaste gezichten en elkaar kennen zijn belangrijke voorwaarden voor geslaagde hulp. Het aanbod moet zo veel mogelijk de jeugdige en het gezin volgen, niet andersom. Iedere overdracht leidt tot het opnieuw moeten vertellen van het verhaal en opnieuw opbouwen van vertrouwen. Bovendien is het risico dat informatie verloren gaat.

Om een zo integraal en stabiel mogelijk aanbod te organiseren, wordt van jeugdhulpaanbieders gevraagd om een breder palet aan ondersteuning te bieden. Denk bijvoorbeeld aan het verplicht kunnen bieden van zowel de lichtere (reguliere) als zwaardere (specialistische) vormen van ondersteuning binnen dezelfde productgroep. Of aan het verplicht bieden van dicht bij elkaar liggende of vaak samen voorkomende vormen van ondersteuning. Dit zorgt ervoor dat wanneer een jeugdige ondersteuning krijgt van een jeugdhulpaanbieder en er iets verandert in de ondersteuningsvraag, de jeugdige toch meestal bij die jeugdhulpaanbieder kan blijven en niet overgedragen hoeft te worden.

De precieze voorwaarden en producten/specialismes/deskundigheden die verplicht in samenhang aangeboden moeten worden, worden vastgelegd in de inkoopdocumenten, net als de vorm waarin jeugdhulpaanbieders dit bredere palet kunnen aanbieden. Naast het toevoegen van expertise aan de eigen organisatie waardoor er een breder palet ontstaat, kan er ook worden gedacht aan het aangaan van (vaste) samenwerkingen met andere jeugdhulpaanbieders waardoor gezamenlijk een breed palet geboden kan worden.

Dit betekent dat met name jeugdhulpaanbieders die nu een erg smal palet bieden, zich moeten gaan verhouden tot dit bredere palet. Dit kan in hun geval betekenen dat ze hun aanbod moeten verbreden en/of daartoe een samenwerking moeten aan gaan met een andere partij en/of hun krachten moeten bundelen.

3.4.3. Contra-indicaties en acceptatieplicht

Een groot knelpunt in de inkoop 2024 – 2027 is de ruimte die is geboden aan jeugdhulpaanbieders om contra-indicaties aan te dragen, op basis waarvan zij jeugdigen kunnen afwijzen voor ondersteuning. Hoewel het vanuit het perspectief van een individuele jeugdhulpaanbieder begrijpelijk kan zijn om een jeugdige niet aan te nemen omdat die jeugdhulpaanbieder een risico ziet, is het zeer onwenselijk vanuit het perspectief van de jeugdigen, de verwijzer/regievoerder en de opdrachtgever. De impact van het hanteren van contra-indicaties is groot, zo wordt ook bevestigd door ervaringsdeskundigen. Voor een jeugdige voelt het alsof hij of zij “te moeilijk” is, alsof men het niet eens wil proberen. Verwijzers (waaronder ook de GI's) benaderen niet zelden meer dan 30 jeugdhulpaanbieders voor één jeugdige om vervolgens 30 keer op basis van een contra-indicatie te horen dat de jeugdige daar niet terecht kan. Dit speelt vooral bij verblijfsvoorzieningen (woonplekken), maar ook bij de meer complexe ambulante hulpvragen komt dit voor. Als opdrachtgever (SDF en Friese gemeenten) is het lastig te aanvaarden dat een jeugdhulpaanbieder wel is gecontracteerd voor jeugdigen met ingewikkelde problemen, maar vervolgens niet beschikbaar is voor deze jeugdigen met ingewikkelde problemen. Het gevolg is vaak dat er maatwerkconstructies worden ingezet, hetzij in de vorm van niet-gecontracteerd aanbod hetzij in de vorm van individuele afspraken met een wel gecontracteerde jeugdhulpaanbieder.

Redenen die jeugdhulpaanbieders noemen om contra-indicaties te hanteren zijn:

- Zorgen om de impact van het gedrag van de jeugdige op de groep of het eigen personeel (bijvoorbeeld bij middelengebruik, agressie);
- Zorgen om aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid als het mis gaat (“dan sta je er alleen voor”);
- Handelingsverlegenheid en onzekerheid bij begrenzing van gedrag;
- (Gevoel van) gebrek aan benodigde deskundigheid.

In de voorbereiding van de inkoop 2028 is verkend op welke manier jeugdhulpaanbieders zich zekerder kunnen voelen om zonder contra-indicaties toch een traject aan te gaan met een jeugdige.

Genoemde voorstellen:

- Maak mogelijk dat een jeugdhulpaanbieder tijdelijk extra personeel kan inzetten (extra personele inzet);
- Maak mogelijk dat een jeugdhulpaanbieder tijdelijk extra expertise kan toevoegen om mee te denken met de casus en/of de reeds betrokken begeleider(s)/behandelaar(s) extra handvatten te geven (consultatie & advies);
- Verken samen met andere betrokkenen, bijvoorbeeld de GI en de gemeente, welke afspraken in een specifieke casus gemaakt kunnen worden om samen de verantwoordelijkheid te dragen. Bijvoorbeeld als het gaat om begrenzing van gedrag (drang).

In beginsel komt er een acceptatieplicht en zijn contra-indicaties door jeugdhulpaanbieders niet toegestaan. De mogelijkheid voor consultatie & advies en het tijdelijk inzetten van extra personeel worden in de inkoop 2028 opgenomen als nieuwe producten. In combinatie met het gegeven dat ook de landelijke contractstandaarden in beginsel uitgaan van een acceptatieplicht en dat aanbieders – wanneer zij zich hebben ingeschreven en gegund zijn voor complexe ondersteuningsvragen – de opdracht dienen uit te voeren. De uitvoering wordt ondersteund door het vereiste om een breder palet aan voorzieningen te bieden en door de nieuwe producten die tijdelijke extra inzet en deskundigheid mogelijk maken. Dit laat onverlet dat de realiteit is dat hulpverlening niet altijd lukt, ondanks goede inzet. In die gevallen kan de uitkomst zijn dat ondersteuning door de betrokken jeugdhulpaanbieder niet voldoende is gebleken en dat er gezocht moet worden naar een andere oplossing. Dat het uiteindelijk niet is gelukt is wat anders dan dat ondersteuning niet eens wordt gestart.

3.4.4. Aantal aanbieders

Sinds 2015 is er een forse groei geweest in het aantal jeugdhulpaanbieders: landelijk zijn er naar schatting meer dan 1.500 nieuwe aanbieders bij gekomen, op een totaal van nu ruim 6.000. Een groot deel van de aanbieders richt zich vooral op de meer algemene en lichtere vormen van ondersteuning². Tegelijk heeft de toename van Open House-inkooptrajecten waarin in principe een onbegrensd aantal jeugdhulpaanbieders gecontracteerd kan worden, gefaciliteerd dat iedere professional of organisatie een eigenstandige overeenkomst met de gemeente(n) kon krijgen.

Hoewel het contracteren van een bepaald aantal jeugdhulpaanbieders in beginsel geen doel op zich is, is beperking van het aantal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders wel een middel om als opdrachtgever te kunnen sturen op aanbod en kwaliteit, op goede uitvoering van de contractafspraken en om daadwerkelijk inhoudelijk partnerschap op te bouwen. Dit met als doel om meer grip te krijgen op de kwaliteit en de kosten van jeugdhulp en ook om versnippering van het veld tegen te gaan. Ook leidt het verhogen van de kwaliteits- en uitvoeringseisen aan jeugdhulpaanbieders, zoals het bieden van een breder palet aan voorzieningen en (dus) het in huis hebben van bredere deskundigheid er logischerwijs toe dat aanbieders of zelfstandige professionals die daaraan (nog) niet voldoen, zich anders moeten gaan organiseren. Dit alles vanuit het perspectief van de jeugdige die is gebaat bij stabiele, kwalitatief goede hulp die meebeweegt met veranderingen in de hulpvraag (meer of minder intensief) en bij (tijdelijke) verschuiving van benodigde deskundigheid. En vanuit het perspectief van gemeenten die als taak hebben te zorgen voor een dekkend jeugdhulplandschap en beschikbaarheid van goede hulp voor jeugdigen.

Dit betekent dat in de inkoop SJH en Verblijf, hoewel er via een semi-Open House toelatingsprocedure wordt ingekocht, de inhoudelijke en organisatorische eisen aan jeugdhulpaanbieders omhoog gaan.

² https://www.eerstekamer.nl/bijlage/20251113/stand_van_de_jeugdzorg_2025_een_2/document3/f=/vmsgft6p1og4.pdf

De verwachting is dat als gevolg daarvan minder jeugdhulpaanbieders in aanmerking komen voor een overeenkomst. Het is aan de organisaties en professionals om hun expertise zodanig te organiseren dat deze voldoet aan de vraag van de opdrachtgever.

3.4.5. 18- / 18+

Op het moment dat een jeugdige 18 jaar wordt, vervalt in beginsel de voorziening vanuit de Jeugdwet. Als er nog wel ondersteuning nodig is, dient dit georganiseerd te worden vanuit een andere wet, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of Zorgverzekeringswet (Zvw).

In de praktijk verloopt de overgang van 18- naar 18+ niet altijd soepel. Hoewel we weten wanneer een jeugdige 18 wordt en zowel de verwijzer als de betrokken jeugdhulpaanbieder daar zicht op hebben, blijkt de vervolghulp niet altijd tijdig geregeld te zijn. Hierover zijn in de praktijk afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over het tijdig opstellen met de jeugdige van een Toekomstplan.

Hoewel de inkoop SJH en Verblijf in Friesland primair de afspraken betreft tussen opdrachtgever en opdrachtnemer over de inzet vanuit de Jeugdwet tot de jeugdige 18 wordt, wordt in de inkoopdocumenten nader uitgewerkt welke afspraken er gelden voor jeugdhulpaanbieders omtrent deze overgang.

3.4.6. Verschillen tussen gemeenten

Jeugdregio Fryslân bestaat uit de 18 Fryske gemeenten. Deze gemeenten verschillen van elkaar. Niet alleen in omvang (qua oppervlakte en/of inwoneraantal) maar ook qua geografische ligging (meer of minder afgezonderd van andere gebieden). Ook is er verschil in de mate van verstedelijking of de ligging in landelijk gebied. Denk bijvoorbeeld aan de Waddeneilanden, die voor (jeugdhulp) voorzieningen grotendeels afhankelijk zijn van partijen die op het vasteland zijn gevestigd. Hulpverleners moeten voor het bieden van jeugdhulp naar de eilanden. Denk ook aan gemeenten met een uitgestrekt landelijk gebied, waardoor reistijden en de afstand tussen kernen met voorzieningen groot zijn.

Daarnaast verschillen de Friese gemeenten ook in de manier waarop ze hun sociale voorzieningen lokaal hebben georganiseerd. Sommige gemeenten hebben lokale teams die al een breed takenpakket uitvoeren. Andere staan nog aan het begin van die ontwikkeling. In sommige gemeenten is al een lokale visie vastgesteld waarin de route naar versterking van de sociale basis is vastgelegd. Andere gemeenten verkennen of zij met elkaar kunnen optrekken als het gaat om het vormgeven van lokale (ingekochte) voorzieningen.

De opdrachten voor SJH en Verblijf moeten aansluiten op 18 verschillende situaties “zoals ze nu zijn” en óók op 18 situaties die zich in eigen tempo de komende jaren ontwikkelen richting stevige lokale

voorzieningen. Hierbij moet de inkoop enerzijds zorgen voor een stevig vangnet, zodat de gemeenten die dat nodig hebben daar een beroep op kunnen doen. En anderzijds moet de inkoop gemeenten niet belemmeren die al wel klaar zijn om lokaal hun jeugdveld vorm te geven. Kortom, de inkoop moet zowel robuust als flexibel zijn en recht doen aan verschillen die er zijn, zonder onnodig te vertragen.

In hoofdstuk 8 wordt toegelicht welke inkoopmethodiek past bij deze uitgangspunten en hoe deze zich verhoudt tot de lokale ontwikkelingen die de komende periode verder worden ingezet.

3.5. Toegang tot Specialistische Jeugdhulp en Verblijf

Een verwijzing naar Specialistische Jeugdhulp en Verblijf vindt plaats middels een verwijzing door een daartoe bevoegd (wettelijk) verwijzer. Naast het lokaal team vormt de directe verwijzer, waaronder huisarts, medisch specialist, jeugdarts en Gecertificeerde Instelling, een belangrijke toegang tot jeugdhulp. Voor verwijzers, maar zeker voor de directe verwijzers, is het van belang dat het inzichtelijk is welk aanbod onder het gecontracteerde jeugdhulpaanbod valt. In de inkoopdocumenten worden de verschillende toegangsroutes verder uitgewerkt en toegelicht.

3.5.1. Gemeentelijke toegang: lokaal team/lokale toegang

Gemeenten hebben de bevoegdheid om jeugdhulp in te zetten en zijn opdrachtgevend voor de jeugdhulpinzet door de jeugdhulpaanbieder. Vaak wordt dit uitgevoerd door een toegangsmedewerker of medewerker van het lokaal team. Deze medewerker stelt de beoogde doelen vast in het Regionaal Ondersteuningsplan (ROP), op basis waarvan de jeugdhulpaanbieder de uitvoering nader kan vormgeven. Waar nodig wordt dit Regionale Ondersteuningsplan aangevuld met een Verklarende Analyse. Van belang is dat de doelen duidelijk en concreet zijn, zodat voor de opdrachtnemer (de jeugdhulpaanbieder) helder is wat er van hem verwacht wordt. De gemeente bepaalt vervolgens de inzet, duur en omvang van de in te zetten ondersteuning. De jeugdhulpaanbieder vertaalt de gestelde doelen waar nodig naar concrete interventies, passend binnen de professionele expertise en het beschikbare aanbod. Tijdens de jeugdhulpinzet kan door verschillende ontwikkelingen bijsturing noodzakelijk zijn. De gemeente heeft hierin de regie, waarbij wordt afgestemd met de jeugdhulpaanbieder. De jeugdhulpaanbieder legt inhoudelijke verantwoording af over de voortgang en realisatie van de doelen aan de verwijzer.

3.5.2. Gecertificeerde Instelling (GI)

Met de GI's zijn middels het samenwerkingsprotocol afspraken gemaakt over onder andere de inzet van jeugdhulp. De GI bepaalt op basis van haar wettelijke bevoegdheid welk type jeugdhulp ingezet wordt en bepaalt de beoogde doelen, inzet, duur en omvang. Het is aan de GI om de voortgang van de te behalen doelen te bewaken en regelmatig te evalueren. Het Wetvoorstel Reikwijdte en de ontwikkelingen vanuit het Toekomstscenario zetten in op nauwere afstemming en samenwerking tussen GI's en gemeenten. Uitgangspunt blijft dat GI's jeugdhulp inzetten vanuit het gecontracteerde aanbod.

3.5.3. Huisarts, jeugdarts en medisch specialist

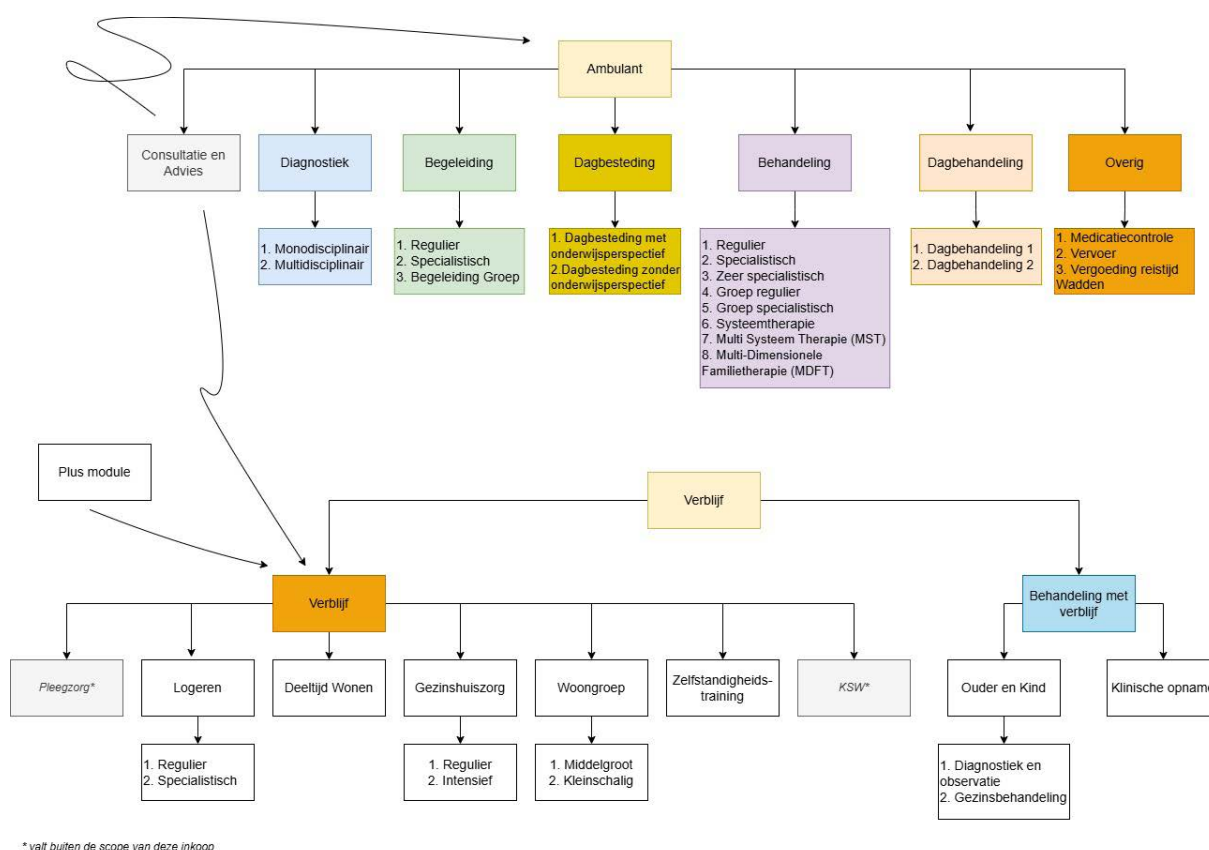
Een huisarts is een wettelijk verwijzer en kan verwijzen naar gecontracteerd aanbod van Specialistische Jeugdhulp en Verblijf. Lokaal kunnen aanvullende afspraken gemaakt worden door gemeenten met huisartsen over de verwijzroute; zo zijn er gemeenten die afspraken hebben over verwijzingen vanuit de huisarts naar het lokale team of de POH-jeugd heeft een grote rol in heeft. Het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet beoogt de huisarts meer en intensiever te laten samenwerken met het stevig lokale team. Insteek is een stapsgewijze inperking van de verwijzbevoegdheid van huisartsen. Het wetsvoorstel beschrijft dat op termijn de verwijzingen niet meer rechtstreeks en zonder afstemming met het lokale team kunnen plaatsvinden. Tijdens de voorbereidingen van dit inkooptraject is er contact gezocht met de Friese Huisartsenvereniging. Eén van de uitkomsten is de wens om met elkaar opnieuw te bekijken welke (zo veel mogelijk eenduidige) afspraken er gemaakt kunnen worden tussen huisartsen en gemeenten over inzet van jeugdhulp. Met daarbij ruimte voor lokale invulling die past bij de daar aanwezige samenwerking.

Naast huisartsen zijn ook jeugdartsen en medisch specialisten bevoegd om gecontracteerde jeugdhulp in te zetten.

4. Scope

4.1. Specialistische jeugdhulp en verblijf

Binnen de opdracht Specialistische Jeugdhulp en Verblijf vallen de producten benoemd in onderstaand overzicht m.u.v. pleegzorg en Kleinschalig Specialistisch Wonen (KSW). Pleegzorg en KSW worden wel benoemd in onderstaand overzicht, vanwege de nauwe samenhang met de andere verblijfsproducten. De producten die binnen de scope van deze opdracht vallen zijn verder uitgewerkt in hoofdstukken 5 en 6.

4.2. Buiten de scope

Deze inkoopstrategie heeft betrekking op twee opdrachten: Specialistische Jeugdhulp en Verblijf (ter vervanging van de huidige opdracht Wonen in Friesland). Overige opdrachten die op regionaal niveau worden ingekocht met betrekking tot jeugdhulp maken geen onderdeel uit van deze inkoopstrategie. Dit zijn in ieder geval: pleegzorg, ernstige dyslexie, crisis jeugdhulp, Jeugdzorg Plus, Kleinschalig Specialistisch Wonen. Uiteraard is bij het uitwerken van de inkoopstrategie en bij de toekomstige uitwerking in inkoopdocumenten aandacht voor de aansluiting van verschillende jeugdhulpvoorzieningen, zodat er geen hiaten ontstaan.

5. Opdracht Specialistische Jeugdhulp (SJH)

De inkoop vindt in twee opdrachten plaats, namelijk SJH en Verblijf, die ieder via een afzonderlijke procedure worden ingekocht. Hieronder wordt SJH beschreven.

5.1. Doelgroep SJH

Het uitgangspunt van de Friese gemeenten is dat Friese jeugdigen opgroeien in hun eigen gezin. Ouders zijn primair zelf verantwoordelijk voor de verzorging, opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen. Specialistische jeugdhulp is hulp die niet vrij-toegankelijk is en waarvoor specifieke deskundigheid nodig is, die niet geboden kan worden vanuit een voorliggende of eerstelijns-voorziening zoals aangeboden door het voorliggend veld of het lokale team of ander lokaal georganiseerd aanbod. Het gaat hier om hulp die ingezet kan worden als er sprake is van psychische, ontwikkel-, gedrags-, emotionele en/of verslavingsproblematiek of (licht) verstandelijke beperking bij jeugdigen en als zij daar zelf en/of hun opvoeders belemmeringen door ervaren bij het functioneren in hun gezin, op school, in de buurt of in andere sociale relaties.

Specialistische Jeugdhulp wordt – indien en voor zover dat nodig is gezien de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige – op basis van de gemeentelijke verordeningen ingezet. Dit is slechts indien en voor zover:

- Op basis van de vastgestelde hulpvraag en problematiek die onder de reikwijdte van de Jeugdwet vallen;
- Als de veerkracht van de sociale omgeving (tijdelijk) ontoereikend is en/of het probleemoplossend vermogen van deze sociale omgeving (tijdelijk) ontoereikend blijkt;
- Als geen voorliggende voorzieningen aanwezig zijn;
- Als algemene voorzieningen de gevraagde hulp niet kunnen bieden.

Deze inkoopprocedure is niet van toepassing op jeugdhulpverlening die wordt geleverd in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB).

Specialistische Jeugdhulp is beschikbaar voor alle Friese jeugdigen die een indicatie voor één van de producten hebben ontvangen. Een algemene, vrij toegankelijke voorziening is voorliggend op het specialistisch aanbod. Gedurende de looptijd van de regionale opdracht voor Specialistische Jeugdhulp zal voor een deel van de producten lokaal door gemeenten een alternatieve vorm van ondersteuning worden georganiseerd. Als zo'n passend alternatief beschikbaar is voor een jeugdige, wordt in die gemeenten in beginsel geen gebruik meer gemaakt van het regionaal ingekochte product. Een nadere uitwerking hiervan is opgenomen in hoofdstuk 8.

5.2. Producten SJH

Onderstaande producten komen te vallen onder de opdracht Specialistische Jeugdhulp. Deze staan hier globaal beschreven, waarbij dit verder uitgewerkt wordt in de inkoopdocumenten. De producten kunnen gecombineerd ingezet worden.

Diagnostiek	Monodisciplinair	Diagnostiek monodisciplinair omvat het uitvoeren van een compleet, monodisciplinair diagnostisch onderzoek bij een jeugdige, waarbij ook de context (gezin, school en sociale omgeving) wordt betrokken.
	Multidisciplinair	Diagnostiek multidisciplinair omvat het uitvoeren van een integraal diagnostisch traject, uitgevoerd door meerdere gespecialiseerde professionals, die gezamenlijk tot een samenhangend oordeel en advies komen.
Begeleiding	Regulier	Begeleiding regulier is bedoeld voor jeugdigen en gezinnen met lichte tot matig complexe ondersteuningsvragen in het dagelijks functioneren. Het betreft situaties waarin praktische ondersteuning nodig is bij opvoeding, ontwikkeling en zelfredzaamheid, terwijl de situatie overwegend stabiel is of op korte termijn stabiel kan worden gemaakt.
	Specialistisch	Begeleiding specialistisch is bedoeld voor jeugdigen en gezinnen met meervoudige, complexe en risicovolle problematiek op meerdere leefgebieden, waarbij de ontwikkeling en/of veiligheid van de jeugdige onder druk staat.
	Groep	Begeleiding groep is bedoeld voor jeugdigen met ondersteuningsvragen op één of meerdere leefgebieden, zoals ontwikkeling, opvoeding en gedrag, relaties, geestelijke gezondheid of verslaving, onderwijs, daginvulling en het sociaal netwerk.
Behandeling	Regulier	Behandeling is passend voor jeugdigen die te maken hebben met lichte tot matige psychische, emotionele, gedrags- of ontwikkelingsproblemen, waarbij de klachten belemmerend zijn in het dagelijks functioneren, maar geen sprake is van ernstige risico's, zware ontregeling of ontwikkelingsstagnatie. De behandeling richt zich op het verminderen van klachten, het vergroten van inzicht en het versterken van vaardigheden bij de jeugdige én diens opvoeders.
	Specialistisch	Behandeling specialistisch is bedoeld voor jeugdigen met ernstige psychische, ontwikkelings- en/of gedragsproblemen, waarbij sprake is van een (vermoeden van een) psychische stoornis en een verhoogd risico op ontregeling en/of ontwikkelingsstagnatie. Deze vorm van behandeling vraagt om gespecialiseerde, intensieve en methodische inzet.
	Zeer Specialistisch	Behandeling Zeer specialistisch is bedoeld voor jeugdigen met zeer ernstige en hoogcomplex psychische, ontwikkelings- en/of gedragsproblematiek, waarbij sprake is van een hoog risico op ernstige ontregeling, ontwikkelingsstagnatie of onveiligheid voor de jeugdige zelf en/of diens omgeving.
	Behandeling Groep Regulier	Behandeling groep is bedoeld voor jeugdigen met lichte tot matig complexe psychische, emotionele of gedragsproblemen, waarbij behandeling in groepsverband bijdraagt aan het ontwikkelen, versterken of herstellen van vaardigheden en functioneren. De groepsbehandeling richt zich op het aanleren van nieuw gedrag, het vergroten van sociaal-emotionele vaardigheden en het bevorderen van zelfredzaamheid, met behulp van een programmatische en methodische aanpak

	Behandeling groep Specialistisch	Behandeling groep specialistisch is bedoeld voor jeugdigen met ernstige ontwikkelings-, gedrags- of psychiatrische problematiek, die baat hebben bij een intensieve, methodische groepsbehandeling in een gestructureerde setting. De behandeling richt zich op gedragsverandering, ontwikkeling, stabilisatie en het versterken van vaardigheden binnen een setting waarin jeugdigen van én met elkaar leren, onder voortdurende sturing door een multidisciplinair team.
Gezins- en systeembehandeling	Multi Systeem Therapie (MST)	Multi Systeem Therapie (MST) is een hoog-intensieve, evidence-based en systeemgerichte behandelmethodiek voor jeugdigen met ernstig antisociaal en grensoverschrijdend gedrag. De behandeling wordt volledig uitgevoerd in de thuissituatie en directe leefomgeving van de jongere.
	Multi-Dimensionele Familiotherapie (MDFT)	MDFT is bedoeld voor jongeren waarbij problematiek zich manifesteert op meerdere domeinen en waarbij reguliere ambulante hulp onvoldoende toereikend is gebleken. De behandeling is gericht op duurzame gedragsverandering, niet uitsluitend op symptoomvermindering.
	Systeemtherapie	Systeemtherapie is bedoeld voor jeugdigen en ouders/ verzorgers waarbij sprake is van complexe meervoudige problematiek, die tot uiting komt in verstoorde relatie- en interactiepatronen binnen het gezin en/of het bredere sociale netwerk.
Dagbesteding	Dagbesteding met onderwijsperspectief	Dagbesteding bedoeld voor jeugdigen met een onderwijsperspectief tussen de 5 en 18 jaar: • Die vanwege een ziekte, beperking of psychosociale problematiek (tijdelijk) niet naar school gaan, of; • Die onderwijstijdverkorting hebben gekregen van de onderwijsinspectie (max voor 2 jaar); • Die langdurig uitvallen en daarmee de route vrijstelling 5 onder a volgen; • Waarbij er een ingroeiplan is vanuit school voor de terugkeer naar onderwijs en voor het onderwijsaanbod tijdens de onderwijstijdverkorting; • Die intensieve begeleiding nodig hebben om ontwikkeling en stabiliteit te ondersteunen en die in groepsverband plaatsvindt; • Die baat hebben bij een gestructureerde, veilige omgeving met duidelijk programma en begeleiding; • Zonder indicatie vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz).
	Dagbesteding zonder onderwijsperspectief	Dagbesteding bedoeld voor kinderen zonder onderwijsperspectief die (nog) niet in aanmerking komen voor een Wlz-indicatie of een andere wettelijke voorziening: • Voor kinderen zonder onderwijsperspectief (vastgesteld door Leerplicht); • Die vanwege een dusdanige lichamelijke en/of verstandelijke beperking geen onderwijsperspectief hebben; • Op voorwaarde dat er een Wlz-indicatie is aangevraagd en dit actief gemonitord wordt (bedoeld als overbrugging naar de Wlz); • Alleen voor doordeweekse dagen.
Dagbehandeling		Behandelprogramma gedurende een aantal dagdelen per werkweek op locatie. Dagbehandeling voor (jonge) kinderen waarbij sprake is van ontwikkelingsproblematiek, psychosociale-, gedrags- en/of psychiatrische problematiek. (Gedeeltelijk) onderwijs volgen is niet mogelijk gezien de problematiek; er is een intensief behandelprogramma met intensieve ontwikkelingsstimulering noodzakelijk om het kind (weer) in het onderwijs te laten instromen. Onderzocht wordt hoeveel intensiteiten voor dit product noodzakelijk zijn.

Vervoer	Vervoer Regulier	Het vervoer van jeugdigen van de thuissituatie naar de jeugdhulplocatie van de aanbieder en van de aanbieder weer terug naar huis.
	Vervoer rolstoel	Jeugdigen die rolstoelafhankelijk zijn en in het kader van de Jeugdwet vervoer nodig hebben
Medicatiecontrole		Uitvoeren van een voor de Behandeling noodzakelijke periodieke medicatiecontrole waarvoor betrokkenheid jeugdpsychiater noodzakelijk is.
Vergoeding reistijd Wadden		Reistijd die gemaakt moet worden voor ondersteuning op een van de Waddeneilanden
Consultatie en advies	Consultatie en advies	Consultatie en Advies kan ingezet worden als betrokken professional(s) dreigen vast te lopen met de casus of behoefte hebben aan tijdelijk extra deskundigheid om escalaties of door- of overplaatsingen te voorkomen. Inzet richt zich op het vergroten van kennis en expertise op de verblijfsvoorziening of ambulante inzet, zodat de reeds betrokken professional handvatten krijgt om zelf verder te gaan. Zoals: • Tijdelijk meelopen met de betrokken professional in de contacten met jeugdige, gezin en netwerk met als doel handvatten aan te reiken aan de betrokken professionals om zelf verder te kunnen ('coaching on the job'); • Consultatie bij specialistische vragen en het geven van advies; • Kortdurend ondersteunen van de bij een jeugdige betrokken professionals om door- en overplaatsingen te voorkomen; • Toevoegen van specifieke kennis aan een bestaand traject, zodat de betrokken professional(s) beter zijn toegerust in de begeleiding van de casus.

Er wordt onderzocht hoe overbruggingszorg kan worden vormgegeven in het geval de jeugdhulpaanbieder vanwege wachtlijsten nog niet van start kan met de toegewezen ondersteuning.

5.2.1. Groepsaanbod voorliggend op individuele inzet

Het Wetsvoorstel Reikwijdte stimuleert waar mogelijk de inzet van groepsgerichte vormen van jeugdhulp en beoogt de inzet van individuele trajecten te beperken. De Friese gemeenten onderschrijven deze doelstelling. Groepsaanbod kan krachtig zijn doordat jeugdigen en hun omgeving ervaren dat zij niet de enigen zijn, de kracht van de groep wordt benut en sociale banden worden versterkt. Het kan relativeren en normaliseren. Je ziet dat ook anderen worstelen met vergelijkbare vraagstukken, dat je samen kunt oefenen en dat het (met de ander of met jezelf) na verloop van tijd beter gaat. Groepsgericht werken kan daarnaast bijdragen aan een effectievere inzet van schaarse capaciteit en aan het terugdringen van wachtlijsten, of kan worden ingezet ter overbrugging van een wachtlijst voor individuele hulp.

Inzet van groepsgerichte jeugdhulp ten opzichte van een individueel traject vraagt een zorgvuldige professionele afweging door de verwijzer. Hoewel groepsaanbod voorliggend is op individuele inzet, is niet in iedere situatie groepsgerichte inzet geschikt. Zoals dat overigens ook geldt voor individuele inzet. De inzet moet passen bij de vraag en de situatie van de jeugdige. Groepsinzet kan worden gecombineerd met een individueel traject, bijvoorbeeld deelname aan een groepsbegeleiding

en daarnaast individuele begeleiding of behandeling. Groepsaanbod kan zowel begeleiding als behandeling betreffen. Het uitgangspunt binnen de nieuwe uitvraag is hulpverlening in groepsaanbod.

Waar in de inkoop SJH en Wonen 2024 – 2027 groepsaanbod niet expliciet werd gefaciliteerd, wordt dat in deze inkoop SJH en Verblijf 2028 en verder nadrukkelijk wel gedaan. Dit is in het licht van de gewenste ontwikkelingen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd naar een meer collectieve inzet en nieuwe wetgeving zoals het Wetsvoorstel Reikwijdte. Maar ook omdat jeugdhulpaanbieders hebben aangegeven positieve ervaringen te hebben met groepsinzet. En omdat de verwachting is dat dit op inhoud zal bijdragen aan normaliseren, aan het aanspreken van talenten en krachten van jeugdigen, aan het samen leren en het aan elkaar optrekken. Lokaal is er op diverse plekken ervaring met (voorliggend) collectief aanbod en ook in andere wetgevingen is inzet van groepsbegeleiding of groepsbehandeling (eventueel naast een individueel traject) al meer gebruikelijk. Bijvoorbeeld in de Wmo of bij GGz-behandeling van volwassenen vanuit de Zvw.

6. Opdracht Verblijf

De inkoop vindt in twee opdrachten plaats, te weten SJH en Verblijf, die ieder via een afzonderlijke procedure worden ingekocht. Hieronder wordt de opdracht Verblijf beschreven.

6.1. Doelgroep Verblijf

Het uitgangspunt van de Friese gemeenten is dat Friese jeugdigen opgroeien in hun eigen gezin. Ouders zijn primair zelf verantwoordelijk voor de verzorging, opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen. Het kunnen opgroeien in een gezinssituatie waarin je je veilig kunt hechten, is in het belang van het kind. Alleen als er sprake is van een bedreiging van een veilige (cognitieve, sociale, emotionele en lichamelijke) ontwikkeling van de Jeugdige wordt van dit uitgangspunt afgeweken. Vanzelfsprekend sluiten we in die situaties aan bij de landelijke doelstelling om meer kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien, waaronder in pleeggezinnen en gezinshuizen. De beoogde transformatie voor zo thuis mogelijk vertalen de Friese gemeenten concreet in:

- Jeugdigen groeien thuis op;
- Jeugdigen in het eigen netwerk helpen, zo nodig met ambulante vormen van Jeugdhulp;
- Jeugdigen gezinsgericht opvangen als zij niet meer thuis kunnen wonen, waarbij pleegzorg altijd de eerste keuze is;
- Kleinschaligheid en kwaliteit staan voorop;
- Minder jeugdigen in residentiële of gesloten instellingen plaatsen.

Soms is het voor de veiligheid of ontwikkeling van een jeugdige nodig dat hij/zij (tijdelijk) ergens anders gaat wonen (buiten de gezinssituatie). Gezien de impact van een uithuisplaatsing op de jeugdige, ouders en andere gezinsleden is het nooit de eerste keus om een jeugdige uit huis te plaatsen en wordt altijd eerst ambulante hulp in de thuissituatie geboden. Uithuisplaatsing wordt zoveel mogelijk voorkomen (tenzij er acute zorgen zijn over de veiligheid van de Jeugdige). Ook wordt er gekeken of door de inzet van logeren of deeltijdwonen een (volledige) uithuisplaatsing voorkomen kan worden.

Een gezin biedt jeugdigen meer kans om stabiele, veilige relaties op te bouwen met vertrouwde mensen, dan een woongroep waar de jeugdige te maken heeft met wisselende groepsleiders. Gezinsvervangende woonvormen zijn gebaseerd op de kracht van 'het gewone leven' en deze vormen van wonen hebben daarom de voorkeur.

Met deze opdracht wil de Friese regio:

- Jeugdigen pedagogisch ondersteunen en een stabiele en veilige omgeving bieden als zij (tijdelijk) niet kunnen opgroeien bij hun ouders;
- Door inzet van ambulante ondersteuning, logeren of deeltijdwonen de Friese jeugdigen (zo lang mogelijk) veilig thuis laten opgroeien;

- De Friese jeugdige die niet thuis kan wonen (zoveel als mogelijk) laten wonen in een gezinsvorm dicht bij de eigen leefomgeving;
- Aansluiten bij de behoeftes en de ontwikkeling van jeugdigen naar volwassenheid;
- Het aantal uithuisplaatsingen verminderen;
- Het aantal overplaatsingen verminderen (first time right);
- Een passend aanbod contracteren op Friese schaal met:
 - Regionale spreiding en een graduele opbouw, waarbij pleegzorg de lichtste vorm is die de thuissituatie het sterkste benadert.
 - Kwalitatief goede woonvormen die toetsbaar zijn aan gestelde normen.
 - Kleinschalige voorzieningen ontwikkelen voor jeugdigen voor wie pleegzorg of een gezinshuis geen goede oplossing is.

6.2. Producten verblijf

Voor het inzetten van een product vallende onder Verblijf, is (met uitzondering van logeren) een Verklarende Analyse noodzakelijk. Een uithuisplaatsing is een ingrijpende maatregel die niet zonder goede analyse kan plaatsvinden. Gedurende het verblijf wordt er altijd gekeken naar de mogelijkheden om weer thuis te gaan wonen, mogelijk met (intensieve) ambulante ondersteuning.

Om meer zicht te krijgen op de verblijfsvragen binnen Friesland, wordt er onderzocht of er een coördinatiepunt verblijf ontwikkeld kan worden. Hiermee kan inzicht worden verkregen in de verblijfsvragen en het aanbod en kan sneller en beter een match worden gemaakt.

Deeltijd verblijf	Logeren	Regulier	Logeren Regulier is bedoeld voor jeugdigen met een lichte tot matige ondersteuningsbehoefte. De begeleiding is laag intensief en vooral gericht op respijt, structuur en ontwikkeling, waarbij de gedragsproblematiek hanteerbaar is en geen continue nabijheid van begeleiding vereist.
		Specialistisch	Logeren Intensief is bedoeld voor jeugdigen met een complexe en zware ondersteuningsbehoefte. De begeleiding is hoog intensief, met continue nabijheid van professionals, inzet van specialistische expertise (zoals een gedragswetenschapper) en een sterke focus op stabilisatie, voorkomen van crisis en uithuisplaatsing.
	Deeltijd Wonen		Deeltijd wonen is een vorm van jeugdhulp met verblijf, waarbij een jeugdige een deel van de week (circa 3–4 dagen) verblijft in een woonvoorziening of gezinshuis en de overige dagen thuis woont. Deze vorm van wonen wordt ingezet wanneer een volledige uithuisplaatsing voorkomen kan worden, maar er wél noodzaak is aan intensieve ondersteuning, structuur en begeleiding die thuis (tijdelijk) niet voldoende geboden kan worden.

Verblijf	Gezinshuis	Regulier	Vanwege de opvoed- of begeleidingsvraag kan de jeugdige niet terecht in het eigen netwerk of een pleeggezin. Door extra begeleiding geboden door de gezinshuisouder, kan jeugdige functioneren in een gezinsstructuur.
		Intensief	Vanwege de hoge en intensieve opvoed- of begeleidingsvraag kan de jeugdige niet terecht in het eigen netwerk of een pleeggezin. De begeleidingsintensiteit die geboden moet worden door de gezinshuisouder en ondersteunde medewerkers, maakt dat het onder gezinshuis intensief valt.
	Woongroep	Middelgroot	In de woongroep middelgroot verblijven jeugdigen waarbij: • Er is sprake van opvoed- en opgroei problemen, waarbij 24-uurs begeleiding nodig is; • De problematiek matig complex is; er behoefte is aan structuur en begeleiding, met ruimte voor groepsdynamiek; • De jeugdige kan functioneren in een middelgrote groep, waar structuur en nabijheid geboden wordt; • De jeugdige kan deelnemen aan groepsactiviteiten.
		Kleinschalig	In de woongroep kleinschalig verblijven jeugdigen waarbij: • Er is sprake van matige tot zware opvoed- en opgroei problemen, waarvoor 24-uurs begeleiding nodig is; • De problematiek complex is, waarbij een grotere groep te druk en/of onveilig voelt; • Er vaak sprake is van ernstige hechtingsproblematiek en/of een verstandelijke beperking; • Er veel behoefte is aan structuur en begeleiding, met veel persoonlijk aandacht en minder ruimte voor groepsdynamiek; • Er rust, voorspelbaarheid en veel individuele aandacht nodig is en daardoor beter functioneren in een kleinschalige groep.
	Zelfstandigheidstraining		De zelfstandigheidstraining (kamertraining) is een ontwikkelingsgericht traject voor jeugdigen vanaf circa 16 jaar die (nog) niet in staat zijn om volledig zelfstandig te wonen en daarbij begeleiding nodig hebben. Het betreft jeugdigen die zich in de overgang bevinden van afhankelijkheid naar zelfstandigheid en die (tijdelijk) niet kunnen terugvallen op een stabiele thuissituatie of sociaal netwerk. Vaak heeft de jeugdige al een jeugdhulptraject doorlopen en is hij/zij toe aan de volgende stap: wonen met begeleiding.
Ondersteunend	Plus module		Dit product kan ingezet worden bij woongroepen en gezinshuizen. Hiermee is het mogelijk tijdelijk extra begeleiding op een jeugdige en/of groep in te zetten, om zo escalatie en mogelijke doorplaatsing te voorkomen. De inzet van de plus module wordt periodiek heroverwogen door de verwijzer.

Behandeling met verblijf	Ouderschapsdiagnostiek en observatie met verblijf		Ouderschapsdiagnostiek betreft een analyse van het ouderschap en wordt ingezet als de ontwikkeling en/of veiligheid van het kind/ de kinderen is of wordt bedreigd. Veelal is er sprake van een dreigende uithuisplaatsing of zijn de kinderen al uit huis geplaatst en dient er ingeschat te worden of ouders (weer) in staat zijn hun kinderen gezond, veilig en kansrijk op te laten groeien.
	Gezinsbehandeling met verblijf		Gezinsopname is een vorm van jeugdhulp met verblijf waarbij ouder(s) en kind(eren) tijdelijk samen in een behandelsetting wonen. Het doel is om in een veilige, stabiele en intensief begeleide omgeving te werken aan het versterken van het ouderschap, het verbeteren van de interactie tussen ouder(s) en kind(eren) en het voorkomen van uithuisplaatsing of het verkorten van de duur daarvan.
	Klinische Opname		Klinische opname is bedoeld voor jeugdigen die: • Te maken hebben met ernstige psychische (psychiatrische), gedragsmatige of emotionele problemen • Tijdelijk 24/7 nabijheid, structuur en veiligheid nodig hebben • Intensieve behandeling nodig hebben die niet ambulant kan worden uitgevoerd • Vastlopen in hun thuissituatie, school of eerdere hulpverlening • Baat hebben bij observatie, diagnostiek of een kortdurende behandelinterventie in een beschermde omgeving

7. Bekostigingssystematiek

7.1. Bekostigingssystematiek

De producten van zowel de SJH als Verblijf worden in beginsel inspanningsgericht bekostigd (pxq). Voor de producten MDFT en MST is een trajectprijs passend.

In de voorbereiding van dit inkooptraject is uitgebreid onderzocht wat de kenmerken, prikkels en werkzame elementen zijn van de drie bekostigingsvarianten (zie <https://www.sdfryslan.nl/wp-content/uploads/2025/12/Inventarisatie-kenmerken-bekostigingsmodellen.pdf>):

- Inspanningsgericht (pxq)
- Taakgericht (lumpsum)
- Outputgericht (trajectfinanciering)

Ook is dit meermaals onderwerp van gesprek met jeugdhulpaanbieders geweest. Aan de hand van de verschillende mogelijkheden die de bekostigingsvarianten bieden voor sturing, administratieve lasten, flexibiliteit, simpelheid, grip voor gemeenten, (perverse) prikkels én de beoogde inkoopmethodiek semi-Open House toelatingsprocedure is voorgesteld om in beginsel inspanningsgericht te bekostigen. Hiermee kan preciezer worden aangesloten bij de daadwerkelijke inzet van jeugdhulp, is er voldoende flexibiliteit mogelijk voor op- en afschalen en worden de administratieve lasten versimpeld. Dit past ook bij de lokale opbouw van voorzieningen door gemeenten. Zodra gemeenten minder gebruik maken van de regionale overeenkomst, betalen ze ook minder. Inspanningsgerichte bekostiging is nog steeds de meest voorkomende bekostigingsvariant in het land. Aandachtspunt blijft dat inspanningsgerichte bekostiging vanuit bedrijfsvoeringsperspectief een productieprikkel bevat. Doordat de verwijzer (gemeente, GI) de q (kwantiteit) bepaalt en de looptijd, komt er wel meer grip op deze inzet. Ook bij een verzoek tot verlenging bepaalt de verwijzer of en zo ja hoe deze wordt toegekend.

Taakgerichte financiering (lumpsum) heeft een aantal voordelen, met name waar het gaat om ruimte voor innovatie, lage administratieve lasten en macro-beheersing van het budget. Maar voor het goed kunnen toepassen van taakgerichte financiering moeten gedurende de looptijd van de overeenkomst de populatie én de opdracht duidelijk afgebakend kunnen worden en stabiel blijven. Dit is hier naar verwachting niet het geval gezien de opbouw van stevige lokale teams waardoor de inzet van SJH gedurende de looptijd zal afnemen. Elders in het land wordt de taakgerichte variant met name toegepast op het niveau van één gemeente; hetzij voor de bekostiging van hun lokale team hetzij voor de bekostiging van specialistische ondersteuning door één aanbieder of een consortium.

Bij de outputgerichte variant (trajectfinanciering) bleek de afgelopen periode dat deze niet voldoet aan de beoogde doelen. Waar de insteek was dat binnen het traject alle hulp geboden zou worden die

nodig was, worden in de praktijk vaak trajecten gestapeld en hebben gemeenten daar weinig invloed op. Trajecten worden door jeugdhulpaanbieders omgerekend naar pxq inzet, waarbij de benodigde p en q in de praktijk leidend zijn geworden voor de bepaling van het passende traject. Daarnaast ontstond veel discussie doordat jeugdhulpaanbieders zelf de intensiteit (= tarief) van het traject mogen bepalen, waardoor gemeenten nauwelijks meer grip hebben op de kosten van trajecten. Elders in het land neemt de toepassing van outputgerichte financiering fors af; de voorwaarden die Friesland hanteerde worden nergens gebruikt. PxQ bekostiging sluit ook het best aan bij de AmvB reële tarieven.

7.2. Kostprijsonderzoek

Na vaststelling van de inkoopstrategie vindt een kostprijsonderzoek plaats. Jeugdhulpaanbieders zullen worden betrokken bij het kostprijsonderzoek. Doel is te komen tot reële tarieven bij de in deze inkoop omschreven producten.

8. Inkoopmethodiek

8.1. Semi-Open house toelatingsprocedure

Gelet op de besproken visie en uitgangspunten wordt gekozen voor een (semi) open house toelatingsprocedure om Specialistische Jeugdhulp en Verblijfsvoorzieningen in te kopen. Deze inkoopmethodiek biedt mogelijkheden om tussentijds nieuwe aanbieders toe te laten, om zo het jeugdhulplandschap dekkend te houden. Ook als door verminderde instroom van jeugdigen of het uitstappen van gemeenten het regionale aanbod onvoldoende wordt. Zo behouden we een robuust vangnet. Kenmerkend voor deze inkoopmethodiek is dat er een raamovereenkomst wordt opgesteld waarin alle toelatings- en uitvoeringseisen op een uniforme manier zijn beschreven. Afwijken van de uniforme overeenkomsten is niet mogelijk. Er worden geen individuele afspraken met jeugdhulpaanbieders gemaakt. Alle inschrijvers die aantoonbaar voldoen aan de gestelde eisen komen in aanmerking voor een overeenkomst. Het is niet mogelijk om jeugdhulpaanbieders te 'rangschikken' of om bij voorbaat een maximumaantal te contracteren aanbieders te bepalen. Welke gecontracteerde aanbieder jeugdhulp mag leveren, wordt gekozen door de jeugdige, ouders/ verzorgers en de verwijzer.

Hier wordt gekozen voor een semi-open house toelatingsprocedure in plaats van een open house toelatingsprocedure. Dit heeft te maken met de mogelijkheid om bij semi-open house als opdrachtgever zelf te bepalen op welke momenten tussentijdse toetreding van nieuwe aanbieders mogelijk is. Een open house toelatingsprocedure kan gedurende de gehele looptijd nieuwe inschrijvingen toestaan, waardoor in theorie iedere maand nieuwe jeugdhulpaanbieders een overeenkomst kunnen aangaan. Binnen een semi-open house toelatingsprocedure is het alleen mogelijk om op bepaalde momenten een nieuwe of aanvullende inschrijving in te dienen (tussentijdse toetreding). SDF en de Friese gemeenten bepalen die momenten. Reden daarvoor kan bijvoorbeeld zijn om een ontstaan hiaat in het gecontracteerde jeugdhulpaanbod op te vullen, waardoor tussentijdse toetreding alleen mogelijk is voor jeugdhulpaanbieders die (een deel van) dat hiaat kunnen oplossen. Tussentijdse toetreding kan beperkt worden tot bepaalde producten, specialisaties of doelgroepen.

8.1.1. Geen selectieprocedure

Er wordt niet gekozen voor een aanbestedingsprocedure voor sociale en andere specifieke-diensten (SAS-procedure), waarbij een beperkte selectie van het aantal te contracteren jeugdhulpaanbieders mogelijk is. Een dergelijke aanbestedingsprocedure sluit niet aan bij de vangnetfunctie van de regionale opdracht, omdat het tussentijds aanvullend contracteren van jeugdhulpaanbod dan niet mogelijk is. Ook beschikken de Friese gemeenten op dit moment over onvoldoende betrouwbare data om vast te kunnen stellen hoeveel en welk jeugdhulpaanbod exact gecontracteerd moet worden, wat een voorwaarde is bij een aanbestedingsprocedure. De werkwijze met trajectfinanciering in de

afgelopen jaren biedt daarvoor niet voldoende gedetailleerde informatie. Daarnaast bestaat binnen een aanbestedingsprocedure minder ruimte voor wijzigingen bij de overgang naar het meer lokaal organiseren van jeugdhulp. Daarmee past een aanbestedingsprocedure zowel inhoudelijk als juridisch niet bij de voorgestelde beweging naar lokaal organiseren. En niet bij de benodigde stevigheid én flexibiliteit van het regionale vangnet.

Hoewel binnen een semi-open house toelatingsprocedure alle inschrijvers die aantoonbaar aan de gestelde eisen voldoen in aanmerking komen voor een overeenkomst, kan er wel worden gestuurd op te contracteren aanbieders door deze eisen voldoende hoog te stellen. Daardoor komen alleen kwalitatief hoogstaande jeugdhulpaanbieders, die aansluiten bij de werkwijze, kwalitatieve eisen en visie van de Friese gemeenten, in aanmerking voor een overeenkomst. Dit wordt nader toegelicht in de volgende paragraaf.

8.2. Twee opdrachten

De inkoop vindt plaats in twee opdrachten, die ieder via een afzonderlijke procedure worden ingekocht.

1. Specialistische Jeugdhulp (SJH)
2. Verblijf Jeugd

Voor beide afzonderlijke opdrachten geldt dat het een regionale inkoop betreft voor de gehele regio Friesland. De opdracht voor Verblijf bestaat uit producten die wettelijk verplicht regionaal ingekocht moeten worden. Hierbij is het niet mogelijk voor gemeenten om tussentijds uit te treden. Deze mogelijkheid wordt wel opgenomen binnen de opdracht voor Specialistische Jeugdhulp.

Middels de twee opdrachten wordt voor alle Friese gemeenten een dekkend aanbod aan jeugdhulpvoorzieningen ingekocht, in aanvulling op de bestaande opdrachten. Vanuit de doelstellingen om een stevig vangnet te organiseren, een simpeler systematiek te ontwerpen en om optimaal ruimte te bieden aan gemeenten om lokale alternatieven voor ambulante jeugdhulp te organiseren, wordt Friesland in deze regionale inkoop niet onderverdeeld in subregio's.

8.3. Opdrachtnemers/Jeugdhulpaanbieders

De keuze voor een semi-open house toelatingsprocedure betekent dat alle jeugdhulpaanbieders die aantoonbaar voldoen aan de gestelde toelatings- en uitvoeringseisen in aanmerking komen voor een overeenkomst. Dit betekent niet automatisch dat iedere aanbieder van jeugdhulpverlening wordt toegelaten en er een zeer groot aantal gecontracteerde partijen komt. Aan de hand van geschiktheidseisen wordt duidelijk vastgelegd waar jeugdhulpaanbieders minimaal aan moeten voldoen en welke kwaliteit zij moeten leveren. Door de lat voor toetreding hoger te leggen, komen naar verwachting minder aanbieders in aanmerking voor een overeenkomst.

De kwaliteit van jeugdhulp staat voorop – alleen jeugdhulpaanbieders die een hoge kwaliteit kunnen leveren worden gecontracteerd. Daarnaast faciliteert een kleiner aantal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders de mogelijkheden om te sturen op de uitvoering van de overeenkomst. Naast kwalitatieve uitvoeringseisen en duidelijke contractuele voorwaarden, wordt aan de hand van geschiktheidseisen al bij inschrijving getoetst welke jeugdhulpaanbieders in aanmerking komen voor een overeenkomst.

Geschiktheidseisen hebben betrekking op de kwalificaties van de organisatie van de jeugdhulpaanbieder. Inhoudelijke geschiktheidseisen kunnen betrekking hebben op onder andere:

- Bieden van een voldoende breed palet aan jeugdhulpaanbod, zodat jeugdigen bij een gewijzigde hulpvraag niet naar een andere jeugdhulpaanbieder hoeven worden overgedragen;
- Aansluiting bij de visie en werkwijze van de Friese gemeenten;
- Beschikking over en toepassing van een kwaliteitsmanagementsysteem;
- Aantoonbare ervaring met het bieden van vergelijkbare vormen van jeugdhulp.

8.4. Samenhang met lokaal georganiseerde jeugdhulp

De regionale overeenkomst voor Specialistische Jeugdhulp vormt voor bepaalde producten een vangnetfunctie. Voorzieningen die wettelijk verplicht regionaal moeten worden ingekocht of waarvoor regionale inkoop beter passend is, bijvoorbeeld wegens een zeer specialistische aard en schaarse beschikbaarheid, blijven regionaal gecontracteerd. Vormen van begeleiding, behandeling en diagnostiek worden op termijn lokaal (anders) georganiseerd. Voor de producten waarvoor geen verplichting tot regionale samenwerking bestaat, bestaan kort samengevat drie manieren waarop het jeugdhulpaanbod georganiseerd kan worden:

1. Lokaal (zonder uitstappen uit de regionale inkoop): De gemeente verstevigt de lokale algemene voorzieningen, waaronder het stevig lokale team. Het lokale aanbod is vrij toegankelijk (algemene voorziening). Dit kan georganiseerd worden door het toevoegen van jeugdexpertise aan het lokale team. De gemeente blijft daarnaast deelnemen aan de regionale overeenkomst Specialistische Jeugdhulp en kan indien nodig nog een beroep doen op het gecontracteerde aanbod (zie onder 3). Uitstappen uit de regionale inkoop is niet nodig, aangezien er geen risico bestaat dat (namens) één gemeente twee keer dezelfde jeugdhulpvoorziening wordt gecontracteerd. Gevolg is dat er minder instroom is in de regionale producten. Algemene voorzieningen kunnen worden bekostigd via subsidie, inkoop of als onderdeel van de gemeentelijke organisatie.
2. Lokaal (met uitstappen uit de regionale inkoop): De gemeente(n) kopen lokaal of subregionaal (van onderop) specialistische, niet vrij toegankelijke jeugdhulp in die inhoudelijk grotendeels overeenkomt met de regionaal ingekochte jeugdhulp. Uitstappen uit de regionale inkoop is dan nodig en juridisch mogelijk, mits vooraf transparant gecommuniceerd en er proportionele voorwaarden voor gelden. Voor die producten eindigt dan de raamovereenkomst voor de betreffende gemeente(n). Het is immers niet toegestaan om inbreuk te maken op de regionale

overeenkomsten met aanbieders, door een vergelijkbaar product tegelijk lokaal extern in te kopen/ te subsidiëren.

3. Regionaal: via de regionale inkoop SJH die als vangnet fungeert. Dit betreft de specialistische, niet vrij-toegankelijke jeugdhulp. In beginsel zal het stevige lokale team die jeugdhulp moeten gaan bieden, maar het regionaal gecontracteerde aanbod is beschikbaar als vangnet wanneer het lokaal team dit (nog) niet kan. Aannemelijk is dat gemeenten vanaf 2028 eerst nog relatief veel gebruik maken van het regionale vangnet. Na verloop van tijd wordt er steeds minder volume afgenomen (van bepaalde producten). Zo lang de gemeente niet uittreedt (zie optie 2) blijft het vangnet beschikbaar voor inzet, bijvoorbeeld wanneer specifieke specialistische jeugdhulp nodig is of het lokale team (tijdelijk) onvoldoende capaciteit heeft.

Gemeenten kunnen per product besluiten om wel of niet uit te stappen. De drie bovengenoemde opties kunnen dus naast elkaar bestaan.

8.5. Looptijd overeenkomsten

De initiële looptijd van de raamovereenkomsten bedraagt 4 jaar, van 01-01-2028 tot en met 31-12-2031. Deze overeenkomsten kunnen vervolgens drie maal voor een periode van 2 jaar worden verlengd. De maximale looptijd van de opdrachten bedraagt hiermee 10 jaar. Gezien de inhoudelijke samenhang tussen Specialistische Jeugdhulp en verblijfsvoorzieningen wordt de looptijd van beide opdrachten gelijk gehouden, zoals ook in de huidige situatie het geval is.

Deze relatief lange looptijd wordt noodzakelijk geacht om voldoende ruimte te bieden aan gemeenten om invulling te geven aan de transformatie waarbij een groter deel van de ambulante jeugdhulp op lokaal niveau anders wordt georganiseerd. Naar verwachting hebben gemeenten meerdere jaren nodig voor de planvorming en overgang naar lokale alternatieven. Gedurende die periode is het regionale vangnet nodig. Daarnaast vraagt de voorbereiding van een nieuwe regionale inkoop ruim twee jaar voorbereidingstijd. Het is wenselijk om, voorafgaand aan een besluit daarover omstreeks het eind van de looptijd van de nieuwe overeenkomst, voldoende ervaring opgebouwd te hebben met de nieuwe werkwijze. Dan kan deze zorgvuldig worden geëvalueerd voordat wordt besloten over een nieuwe regionale inkoop. Ook biedt de langere maximale looptijd stabiliteit in een snel veranderend jeugdhulplandschap, zowel voor jeugdigen en gezinnen, gemeenten als jeugdhulpaanbieders.

De initiële looptijd van 4 jaar biedt de mogelijkheid om de overgang naar de nieuwe overeenkomsten en werkwijze zorgvuldig in te voeren. Door te kiezen voor drie verlengingsopties van steeds twee jaar wordt een balans gevonden tussen enerzijds flexibiliteit om bij veranderende omstandigheden die leiden tot gewijzigde behoeftes te kiezen om al eerder een nieuwe inkoopprocedure te starten. En anderzijds de mogelijkheid om stabiliteit te bieden voor de regionaal ingekochte jeugdhulpvoorzieningen. Tijdens de uitvoering van de nieuwe overeenkomst kan dus door gemeenten besloten worden om géén gebruik te maken van de verlengingsopties. Tegelijk is die verlenging wél beschikbaar als deze nog nodig is als vangnet.

8.6. Omvang van de opdracht (geraamde waarde)

De geraamde waarde van de totale opdracht voor Specialistische Jeugdhulp bedraagt: € 145.000.000,- *10 jaar is € 1.450.000.000,-

Deze geraamde waarde is ruim berekend en gebaseerd op basis van uitsluitend de inzet van regionaal gecontracteerde jeugdhulpvoorzieningen. In de praktijk nemen de kosten gedurende de looptijd naar verwachting aanzienlijk af, omdat gemeenten lokaal (voorliggende voorzieningen op) jeugdhulp gaan organiseren en steeds minder gebruik gaan maken de regionale producten. Op dit moment bestaat onzekerheid over de totale uitgaven binnen de regionale overeenkomst, die per gemeente sterk kunnen verschillen op basis van de inhoudelijke keuzes en snelheid bij het versterken van de lokale sociale en pedagogische basis.

Voor de opdracht Verblijf bedraagt de geraamde waarde: € 45.000.000,- *10 jaar is € 450.000.000,-. Hoewel gemeenten de jeugdhulpvoorzieningen binnen deze opdracht niet lokaal gaan organiseren, is ook voor de verblijfsproducten de verwachting dat de totale kosten gedurende de looptijd afnemen omdat de versteviging van de lokale sociale pedagogische basis een preventieve werking heeft op de noodzaak om verblijf in te zetten.

9. Contractmanagement

9.1. Opdrachtgeverschap en sturing

De sturingsfilosofie is de manier waarop gemeenten de relatie met jeugdhulpaanbieders zien en hoe gemeenten willen sturen op uitvoering volgens de leidende principes. Dit is bepalend voor de wijze waarop het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap worden ingericht.

Er wordt gestuurd op basis van zakelijk opdrachtgeverschap. Op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren en de evaluatie van de inkoopprocedure voor de overeenkomsten van 2024-2027, wordt het opdrachtgeverschap steviger en zakelijker ingericht. Doel is dat er meer regie komt van gemeenten op kwaliteit, kosten, uitvoering en het voorkomen van doorplaatsingen. Op inhoud blijft er ruimte voor partnerschap met aanbieders, bijvoorbeeld waar het gaat om de inhoudelijke deskundigheid en het gezamenlijk transformeren naar een beter jeugdlandschap.

9.1.1. Hoe is het opdrachtgeverschap en de sturing nu?

In de overeenkomsten voor 2024-2027 is uitgegaan van sturing op basis van strategisch partnerschap en vertrouwen. De beoogde doelstelling van deze vorm van sturing was dat gemeenten en jeugdhulpaanbieders gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor de maatschappelijke opgaven. In de praktijk blijkt die doelstelling onvoldoende gerealiseerd en zijn gemeenten regie kwijtgeraakt op het proces en de financiële impact. Daarmee nam de behoefte vanuit gemeenten om meer regie te nemen toe. In het licht van de veranderingen in het jeugdhulpstelsel (o.a. het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet en Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg) is het logisch om de sturing te versterken.

9.1.2. Zakelijk opdrachtgeverschap

De Friese gemeenten hebben leidende principes geformuleerd die bijdragen aan een beter beheersbaar en dekkend jeugdhulplandschap. Om dit doel te behalen, is een passende vorm van samenwerking en sturing vereist. In de afgelopen jaren lag de nadruk van het opdrachtgevers-opdrachtnemerschap vooral op samenwerking onder de noemer strategisch partnerschap, waarbij vertrouwen tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders centraal stond. Deze benadering leidde onvoldoende tot de gewenste resultaten. In de praktijk bleek dat SDF, gemeenten en jeugdhulpaanbieders niet altijd een gelijkwaardige positie innemen (of hebben) en niet altijd vanuit dezelfde belangen handelen. Naast de gezamenlijke betrokkenheid op inhoud hebben aanbieders begrijpelijkerwijs ook een bedrijfsbelang. Het ligt voor de hand om de opdrachtgeversrol steviger en explicieter in te gaan invullen. Dit betekent niet dat de inhoudelijke betrokkenheid vanuit ieders rol en positie om bij te dragen aan een beheersbaar en dekkend jeugdhulplandschap vermindert. Samenwerking blijft noodzakelijk, maar wordt vormgegeven binnen een duidelijker begrensde structuur en vanuit zakelijk opdrachtgeverschap. Er zal meer worden gestuurd op naleving van

contractuele afspraken, de kwaliteit van de uitvoering en de financiële kaders. Daarbij is ook helder vastgelegd welke consequenties verbonden zijn aan het overschrijden van afspraken of kaders zodat er steeds effectief kan worden (bij)gestuurd. Deze mogelijkheden worden transparant uitgewerkt in de inkoopdocumenten en de overeenkomsten die met jeugdhulpaanbieders worden gesloten.

9.1.3. Sturing in de praktijk

Uitgangspunt voor de sturing is dat iedere partij zich houdt aan de afgesproken kaders en daarover periodiek verantwoording aflegt. Jeugdhulpaanbieders tonen via Key Performance Indicators (KPI's), kengetallen en monitorgegevens aan hoe zij presteren. Het doel van de KPI's moeten helder geformuleerd en haalbaar zijn. Via contractmanagementgesprekken wordt besproken welke verbeteringen zijn doorgevoerd en waar verdere ontwikkeling nodig is.

De intentie van zowel kwaliteitsmonitoring als sturing is om de juiste gegevens met elkaar uit te wisselen zodat de gemeente haar wettelijke taken kan uitvoeren. Het is belangrijk dat dit tot zo min mogelijk administratieve last leidt bij jeugdhulpaanbieders. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij reeds bestaande landelijke toetsingskaders en wordt dubbel werk zo veel mogelijk voorkomen.

Het regionale contractmanagement wordt uitgevoerd door SDF. (Kwaliteits)monitoring is hier onderdeel van. Er wordt voor monitoring gebruik gemaakt van onder andere:

- Berichtenverkeer
- Beschikbaarheidswijzer
- Jaarverantwoording zorg
- Signalen

Wanneer er signalen zijn dat de uitvoering niet goed verloopt, zal SDF in contact treden met de jeugdhulpaanbieder. Afhankelijk van de situatie kan dit leiden tot een verbeterplan, al dan niet met meer formele stappen zoals een ingebrekestelling, boete of in het uiterste geval ontbinding van de overeenkomst.

9.2. Bibob-toetsing

De Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob) heeft tot doel te voorkomen dat bestuursorganen ongewild criminelen faciliteren door het aangaan van overeenkomsten of verlenen van beschikkingen. Deze wet kan worden toegepast op de inkoop van ondersteuning in het kader van de Jeugdwet en de Wmo.

Een Bibob-onderzoek maakt deel uit van de inkoopprocedure (selectiefase) en van de contractuele fase (als ontbindende voorwaarde in de overeenkomst) van de inkoop SJH en Verblijf 2028 e.v. De uitkomst van de Bibob-toetsing tijdens de selectiefase kan zijn dat de overeenkomst niet wordt gegund

aan de jeugdhulpaanbieder of dat er wordt gegund onder voorwaarden. De uitkomst van de Bibob-toetsing tijdens de contractuele fase kan zijn dat de overeenkomst wordt ontbonden. De toepassing van de Wet Bibob wordt uitgewerkt in de inkoopdocumenten.

9.3. Kwaliteitseisen

Gemeenten zijn in het kader van de Jeugdwet verantwoordelijk voor de uitvoering van jeugdhulp. Van jeugdhulpaanbieders wordt verwacht dat zij verantwoorde Specialistische Jeugdhulp en Verblijfsvoorzieningen verlenen. Hierbij horen diverse kwaliteitseisen, zowel voor de jeugdhulpaanbieder als hun jeugdprofessionals. Deze inkoop vindt plaats conform de wettelijke vereisten op het gebied van kwaliteit, aangevuld met regionale vereisten. Deze worden nader opgesomd in de inkoopdocumenten, maar onderstaand geeft een beeld van de eisen die er in ieder geval onder vallen.

Wettelijke vereisten Jeugdwet voor Jeugdhulpaanbieders:

- Het bieden van verantwoorde hulp die veilig, doeltreffend, doelmatig, en cliëntgericht is en afgestemd op de behoefte van het kind of de ouder (art. 4.1.1 eerste lid);
- Het hebben van kwalitatief en kwantitatief voldoende personeel zodat de jeugdhulpaanbieder verantwoorde hulp kan bieden (norm van verantwoordelijkheidstoedeling) (art. 4.1.1 tweede lid);
- Het werken met een familiegroepsplan, hulpverleningsplan of plan van aanpak (art. 4.1.3);
- Het hebben van een kwaliteitssysteem (art. 4.1.4);
- Het werken met medewerkers die een verklaring omtrent het gedrag (VOG) hebben (art. 4.1.6);
- Het hebben van en werken conform een verplichte meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling (art. 4.1.7);
- Hebben een meldplicht bij calamiteiten en geweld (art. 4.1.8);
- Het hebben van een vertrouwenspersoon (art. 4.1.9);
- Het hebben een klachtenregeling en -commissie (art. 4.2.1);
- Het hebben van een cliëntenraad (art. 4.2.5);
- Werken conform het JIJ Kader Inspectie Gezondheidszorg en Jeugdzorg;
- Handelt overeenkomstig het Kinderrechtenverdrag.

In aanvulling op de wettelijke vereisten worden regionale vereisten vastgelegd in de inkoopdocumenten, met name in het Fries Kwaliteitskader dat in aanvulling op de 'basis op orde' van het JIJ Kader is opgesteld. Ook dient te worden voldaan aan de Wtza en in het bijzonder de governance-eisen die gelden op grond van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg, waaronder de verplichting tot het hebben van een interne toezichthouder.

10.Planning

10.1. Planning inkoopprocedure

De volgende planning wordt aangehouden voor het vervolg. Voor beide inkoopprocedures wordt in hoofdlijnen dezelfde planning gehanteerd.

Uitvoeren kostprijsonderzoek	Juli-september 2026
Nadere uitwerking inkoopdocumenten	Juli-oktober 2026
Publicatie inkoopprocedures	November 2026
Nota van Inlichtingen ronde 1	Dec 2026 – jan 2027
Nota van Inlichtingen ronde 2	Jan – febr 2027
Inschrijf- en beoordelingsfase	Maart – apr 2027
Voorgenomen gunningsbeslissingen	April 2027
Ondertekenen overeenkomsten	Vanaf mei 2027
Implementatie en conversie	Juni – dec 2027
Ingangsdatum nieuwe overeenkomsten	1 januari 2028

10.2. Overgang naar de overeenkomsten per 1-1-2028

Veel jeugdigen ontvangen reeds jeugdhulp onder de huidige overeenkomsten en hebben ook na 1 januari 2028 behoefte aan hulp. Voor de overgang naar de nieuwe overeenkomsten geldt dat de exitprocedure zoals vastgelegd in de overeenkomsten SJH en Wonen in Friesland 2024-2027 wordt nageleefd. Jeugdhulpaanbieders en gemeenten treden in overleg en maken afspraken over lopende trajecten. Hierbij worden in beginsel de volgende uitgangspunten toegepast:

- Hersteltrajecten binnen SJH die vóór 31 december 2027 zijn gestart kunnen afgerond (uitgediend) worden conform de geldende toewijzing. Er is geen mogelijkheid om een aanvullend traject op basis van de overeenkomst SJH 2024 - 2027 in te zetten of om de einddatum van het traject te verlengen.
- Indicaties van jeugdigen die in een woonvoorziening verblijven in het kader van de overeenkomst Wonen in Friesland 2024 – 2027 en ook na 1 januari 2028 gebruik blijven maken van een woonvoorziening, worden waar mogelijk voor 1 januari 2028 omgezet naar een nieuw verblijfsproduct.
- De inzet van overige jeugdhulpvoorzieningen wordt waar mogelijk afgerond voor 1 januari 2028. Indien de jeugdige ook na 1 januari 2028 behoefte heeft aan jeugdhulp wordt dit omgezet naar de nieuwe producten. Dit betekent dat de verwijzer tijdig een beoordeling moet hebben uitgevoerd.
- Voor jeugdhulpaanbieders die niet meer gecontracteerd zijn vanaf 1-1-2028, geldt de exitprocedure. Hierbij geldt dat er vroegtijdig wordt gekeken naar wat de benodigde ondersteuning is en de mogelijke overdracht naar een gecontracteerde aanbieder. Het is daarmee mogelijk dat de jeugdige dan vanaf 2028 van een andere jeugdhulpaanbieder hulp ontvangt.
- Jeugdigen met een indicatie vanaf 1 januari 2028 kunnen alleen op basis van de nieuwe overeenkomsten jeugdhulp ontvangen. Vanaf deze datum kunnen geen nieuwe indicaties meer worden afgegeven op basis van de overeenkomsten die in 2024 - 2027 van toepassing waren, ook niet voor jeugdigen die eerder jeugdhulp hebben ontvangen.

11. Risico's en aandachtspunten

Risico	Beheersmaatregel
Het lukt gemeenten onvoldoende om (tijdig) stevige lokale (ambulante) voorzieningen op te bouwen.	- Gemeenten kunnen gebruik blijven maken van het regionale vangnet zo lang er geen lokale voorziening is: regionaal ingekochte ondersteuning kan dan worden ingezet. - Gemeenten kunnen elkaars expertise en slagkracht benutten door samen (subregionale) voorzieningen te gaan organiseren.
Het vangnet wordt minder stevig doordat een aantal gemeenten meer lokaal organiseert en daardoor minder regionaal afneemt.	Regionaal gecontracteerde aanbieders dienen conform de overeenkomst hun diensten te (blijven) leveren, ook wanneer er minder instroom/afname is. Een raamovereenkomst biedt geen afnamegarantie. Dat er gedurende de looptijd minder instroom/afname gaat komen is op voorhand bekend gemaakt (transparantie).
Landelijke regelgeving biedt onvoldoende (juridisch) houvast aan gemeenten om de inzet van jeugdhulp af te bakenen.	- Gemeenten zorgen voor stevige voorliggende en algemene voorzieningen waarmee jeugdigen en hun gezinnen zich geholpen voelen. - Gemeenten organiseren lokaal aanbod in lijn met de Hervormingsagenda, het Convenant Stevige Lokale Teams en wetgeving die in dat kader in voorbereiding is.
Kosten voor jeugdhulp stijgen en overschrijden de beschikbare budgetten. Er geldt een verplichting om een reële kostprijs te betalen voor jeugdhulp (AMvB Reële prijs).	- Door een inspanningsgerichte bekostiging (pxq) waarbij de gemeente de q bepaalt, krijgen gemeenten meer grip op de inzet van jeugdhulp dan bij trajectfinanciering waarbij de aanbieders de intensiteit bepalen. - De regionale opdracht voor SJH biedt ruimte om een groter deel van de jeugdhulp lokaal te gaan organiseren, waar mogelijk door de inzet van laagdrempelige voorzieningen en het versterken van de lokale pedagogische basis. Hierdoor wordt (op termijn) een lagere instroom in SJH en Verblijf verwacht. - Door groepsgerichte ambulante jeugdhulp voorliggend te maken nemen de kosten per jeugdige af. - Er wordt gestuurd op minder doorplaatsingen van jeugdigen, waardoor frictiekosten bij de overdracht naar een nieuwe jeugdhulpaanbieder worden voorkomen. Maatregelen om doorplaatsingen te verminderen zijn onder andere de verplichting om een breder palet aan jeugdhulpaanbod te leveren en in beginsel een acceptatieplicht en het niet toestaan van contra-indicaties. Door de nieuwe producten Consultatie & Advies en de plusmodule kunnen aanbieders makkelijker tijdelijke extra expertise invliegen om escalatie en doorplaatsing te voorkomen.
Diverse landelijke regelgevings- en standaardisatietrajecten zijn nog niet afgerond. Deze kunnen alsnog zorgen voor veranderingen in het jeugdlandschap die van invloed zijn op de inkoop en houdbaarheid van de contractuele afspraken.	In de overeenkomsten worden herzieningsclausules opgenomen die het mogelijk maken om gedurende de looptijd (proportioneel) mee te bewegen met dergelijke ontwikkelingen.
De inkoop zorgt voor onzekerheid bij jeugdhulpaanbieders over hun werkzaamheden en positie	- Jeugdhulpaanbieders zijn uitgebreid geconsulteerd en meegenomen tijdens dit inkooptraject. Ook op momenten dat nog niet alle keuzes gemaakt waren zijn toch zo veel mogelijk informatie en scenario's gedeeld, met als doel om maximaal transparant te zijn zodat jeugdhulpaanbieders zich zo goed mogelijk kunnen voorbereiden op de veranderingen. - De inkoopstrategie wordt na vaststelling gedeeld met jeugdhulpaanbieders, zodat zij zich vanaf dat moment al kunnen voorbereiden op de nieuwe inkoop (reeds enkele maanden vóór publicatie van de inkoopdocumenten en 1,5 jaar vóór de ingangsdatum van de nieuwe overeenkomsten). - De planning van het inkooptraject is zodanig opgesteld dat er zo veel mogelijk tijd is voor jeugdhulpaanbieders om zich te verdiepen in de inkoopdocumenten, om vragen te stellen en om een zorgvuldige inschrijving te doen. Vervolgens is er voldoende tijd gepland voor implementatie en overgang naar de nieuwe werkwijze.

De inkoop zorgt voor ingewikkelde uitvoerings- en administratieve eisen aan jeugdhulpaanbieders.	• De inkoop volgt zo veel mogelijk de landelijke standaarden: contractstandaarden, productstructuur, tariefopbouw, overige uitvoerings- en administratieve vereisten voor zover landelijk gestandaardiseerd. Deze standaarden hebben o.a. tot doel om zo veel mogelijk uniformiteit te creëren voor jeugdhulpaanbieders, ongeacht tot welke regionale of lokale inkoop zij zich hebben te verhouden. Gemeenten die lokaal gaan inkopen moeten zich hier dus ook aan te houden. • De inkoop 2024 – 2027 is beoordeeld als zeer complex qua uitvoering en (financiële) administratie, met name vanwege de manier waarop de trajectfinanciering was ingericht en de afspraken rondom stapeling. De systematiek van de inkoop 2028 e.v. is meer in lijn met de landelijk gebruikelijke systematiek.
Het werken met een nieuwe productstructuur leidt tot onduidelijkheid in de uitvoering	• De nieuwe productstructuur is opgesteld met en door de Friese gemeenten en SDF. Vanuit verschillende disciplines is meegedacht, waarbij uitvoerbaarheid een belangrijk criterium is. • De concept productstructuur is voorgelegd aan jeugdhulpaanbieders ter consultatie. Naast een aantal suggesties voor aanscherping qua beschrijving en voorwaarden, was de algemene reactie dat dit goed uitvoerbaar lijkt. • De nieuwe productstructuur is mede gebaseerd op de producten die in andere jeugdhulpregio's worden gebruikt en op beschikbare concepten van de in ontwikkeling zijnde landelijke productstructuur.
De pxq bekostiging bevat een productieprikkel voor jeugdhulpaanbieders (meer of duurdere ondersteuning bieden dan nodig).	• De gemeente bepaalt waar het kan de inzet (dat wil zeggen: in ieder geval bij verwijzingen via de gemeentelijke toegang; waar mogelijk zijn er daarnaast ook afspraken met GI's en huisartsen over hun verwijzingen). Dat wil zeggen dat de gemeente bepaalt welk product wordt ingezet (bijvoorbeeld regulier of specialistisch) en voor hoeveel uur of dagdelen of etmalen en voor welke periode. Ook bepaalt de gemeente of en zo ja welke ondersteuning daarna nog nodig is. • Medisch verwijzers: het Wetsvoorstel Reikwijdte beoogt stapsgewijs de directe verwijsbevoegdheid van huisartsen af te bouwen. Verwijzingen zouden uiteindelijk van de huisarts (alleen) naar de gemeentelijke toegang moeten gaan, waardoor die meer grip heeft. • Met GI's zijn in het samenwerkingsprotocol afspraken gemaakt over inzet van jeugdhulp. Het Toekomstscenario beoogt een nauwere samenwerking tussen GI's en gemeenten te bevorderen. De praktijk laat zien dat vooral ook van belang is in hoeverre er lokaal stevig en duurzaam contact is tussen gemeentelijke toegangsmedewerkers en medewerkers van de GI's.
Met een Open House toelatingsprocedure komen veel aanbieders in aanmerking voor een overeenkomst. Sturing is dan lastiger dan bij een beperkt aantal aanbieders.	• De semi-Open House procedure past – in tegenstelling tot een selectieprocedure (aanbestedingsprocedure) - bij de flexibiliteit die de komende jaren nodig is vanwege de opbouw van lokale voorzieningen en om een stevig vangnet te kunnen vormgeven en om – indien nodig – tussentijds te kunnen bijcontracteren in geval er een hiaat ontstaat. Kiezen voor een selectieprocedure met weinig aanbieders biedt die flexibiliteit niet. • Een manier om de kwaliteit te verbeteren en om daarnaast tot een minder onbegrensd aantal jeugdhulpaanbieders te komen, is door hogere eisen te stellen voor toetreding. Bijvoorbeeld door jeugdhulpaanbieders te verplichten een breder palet aan voorzieningen te bieden. Niet alleen helpt dit tegen versnippering van het landschap en doorplaatsingen van jeugdigen, maar het maakt ook dat aanbieders hun expertise moeten bundelen en er naar verwachting minder aanbieders in aanmerking komen voor een eigenstandige overeenkomst. • Een zakelijke invulling van het opdrachtgeverschap is nu nadrukkelijk het uitgangspunt; daarnaast is partnerschap op inhoud mogelijk. Dit betekent ook de bereidheid om als opdrachtgever stappen te zetten wanneer contractafspraken niet worden nageleefd, en zo te sturen op goede uitvoering. • Door te kiezen voor een semi-open house toelatingsprocedure kunnen nieuwe jeugdhulpaanbieders alleen toetreden indien en voor zover de Friese gemeenten een behoefte zien voor aanvullende gecontracteerde aanbieders.

De inkoop is juridisch onvoldoende stevig	• Op meerdere momenten heeft tijdens de voorbereiding zowel interne als externe juridische toetsing plaatsgevonden op de planvorming, tussenstappen en inkoopstrategie (en in het vervolg ook op de inkoopdocumenten), gericht op juridische stevigheid en houdbaarheid van deze inkoop in lijn met verplichtingen vanuit de Jeugdwet en algemene beginselen van behoorlijk bestuur (waaronder proportionaliteit). • De definitieve inkoopdocumenten worden voor publicatie uitgebreid juridisch getoetst. • Aanbevelingen vanuit de evaluaties naar de inkoop 2024 – 2027 hebben een plek gekregen in dit inkooptraject.
Jeugdhulpaanbieders die een smal palet aan ondersteuning bieden (zoals kleine of heel specialistische aanbieders) hebben straks geen plek meer als de eisen omhoog gaan.	• De deskundigheid van kleine of heel specialistische (monodisciplinaire) jeugdhulpaanbieders is waardevol. Gezien de arbeidsmarktkrapte is de verwachting dat er voldoende werk is voor jeugdprofessionals. Het kan wel zijn dat, om voor contractering in aanmerking te komen, jeugdaanbieders met een smal palet hun palet moeten verbreden. Dit kan bijvoorbeeld door een samenwerking aan te gaan met (een) andere partij(en), door expertise toe te voegen of door je als jeugdprofessional bij een partij met een breder palet te voegen. Dit is ook nodig met het oog op de kwaliteit van jeugdhulp. Op- en afschalen is nodig. Het steeds wisselen van aanbieder is niet efficiënt en ook vanuit het oogpunt van de jeugdige en het gezin onwenselijk. • De taak van gemeenten is primair om goede jeugdhulp te organiseren voor jeugdigen die dat nodig hebben. Daartoe zijn jeugdhulpprofessionals en jeugdhulpaanbieders nodig. Gemeenten bepalen zelf in welke vorm zij dat organiseren en welke contractering daar bij past. Er is geen "recht" van aanbieders om te allen tijde zelfstandig in aanmerking te komen voor een overeenkomst.
Omdat er een vangnet is, gaan gemeenten achterover leunen en te weinig lokale voorzieningen opbouwen.	• Niet alleen vanuit deze inkoop, maar ook vanuit de Hervormingsagenda en het Convenant Stevige lokale teams is het de bedoeling om de lokale uitvoering te verstevigen. • Gemeenten hebben uitgesproken elkaar te willen ondersteunen bij deze beweging.

Bijlage I: Opbrengst en verwerking marktconsultaties

Voor uitgebreide verslaglegging van de marktconsultaties en de Werkgroep Belanghebbenden: zie <https://www.sdfryslan.nl/onderwerpen-jeugd/inkoop-sjh-en-wonen/>

Hieronder volgt een overzicht op hoofdlijnen van de inbreng die is ontvangen tijdens de marktconsultaties en op welke manier het wel of niet is meegenomen in de inkoopstrategie.

Inbreng jeugdhulpaanbieders	Wel/niet/deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Jeugdhulpaanbieders willen zelf invloed hebben op de inzet van de jeugdhulp en het tarief	Deels	- De tarieven worden vastgesteld middels kostprijsonderzoek. Vervolgens bepaalt de verwijzer (gemeente, GI) welk product wordt ingezet en voor hoeveel uur, dagdelen of etmalen. Dan wordt een aanbieder ingezet die zich heeft ingeschreven op dat product met bijbehorend tarief en moet het conform uit te voeren. - Zorginhoudelijk houden aanbieders de professionele ruimte om, binnen de gestelde kaders, goede en passende jeugdhulp te bieden.
Jeugdhulpaanbieders willen flexibiliteit in de bekostiging en zorginzet om te kunnen op- en afschalen in intensiteit	Deels	Met pxq financiering kan de inzet preciezer worden afgestemd op wat nodig is (binnen de beschikking). Voor significante duidelijke aanpassingen moet de verwijzer de beoordeling doen.
Jeugdhulpaanbieders willen een balans in de inkoop tussen flexibiliteit en vaste afspraken: ruimte voor maatwerk maar ook behoefte aan grip, kaders en enige standaardisatie	Wel	- Productenstructuur biedt naast de “basis” voorzieningen een paar producten die tijdelijk kunnen worden ingezet om tijdelijk expertise toe te voegen (maatwerk binnen kaders); - Pxq bekostiging in combinatie met de beschikbare producten waarbij producten naast elkaar kunnen worden ingezet, maakt een behoorlijk precieze inzet mogelijk binnen de structuur.
Voorkeur bekostiging: 1. Groot deel aanbieders wil trajectfinanciering behouden inclusief zelf bepalen van de intensiteit (= het tarief); 2. Groot deel aanbieders wil overstap naar pxq; 3. Klein deel aanbieders ziet lumpsum als geschikte bekostiging, maar twijfelt over toepasbaarheid op regionaal niveau.	Deels	- Bekostiging pxq sluit aan bij de wens van een deel van de aanbieders. Vanuit aanbieders wordt als onderbouwing gegeven dat het simpeler is, overzichtelijk en transparant en meer recht doet aan de daadwerkelijke inzet. - Geen trajectfinanciering: voldoet te weinig aan de beoogde doelen en geeft gemeenten te weinig grip. - Geen lumpsum regionaal: de opdracht leent zich hier niet voor. Komt met name lokaal voor; kan een optie zijn voor lokale inrichting voorzieningen.

Zo laag mogelijke administratieve lasten	Deels	- Pxq heeft administratieve lasten, maar die zijn minder ingewikkeld dan bij de huidige trajectfinanciering; - Inkoop sluit zo veel mogelijk aan bij landelijke standaarden (eenduidigheid).
Jeugdhulpaanbieders willen het liefst geen acceptatieplicht en dat contra-indicaties gehanteerd mogen worden	Niet	- Landelijke standaarden gaan in beginsel uit van een acceptatieplicht. - Vanuit het perspectief van jongeren (o.a. voortkomend uit gesprekken met ervaringsdeskundigen) werken contra-indicaties enorm belemmerend. - Er zijn nieuwe producten toegevoegd die jeugdhulpaanbieders extra handvatten geven bij ingewikkelde situaties: consultatie & advies en de plus-module. - In beginsel wordt van jeugdhulpaanbieders verwacht dat zij de ondersteuning kunnen leveren waarvoor ze zich hebben ingeschreven (inschrijven voor complexe jeugdhulp = leveren van complexe jeugdhulp). - Realiteit is dat ondersteuning niet altijd lukt, ondanks goede inzet. Dat is wat anders dan er niet eens aan beginnen (afwijzen op voorhand).
Oproep: houd het simpel	Wel	- De nieuwe inkoop volgt zo veel mogelijk de landelijke standaarden waar het gaat om producten, eisen etc. Deze inkoop sluit daarmee ook beter aan op de inkoop van buurregio's, waarin veel in Friesland gecontracteerde aanbieders ook actief zijn. - Pxq bekostiging is de meest voorkomende bekostigingsvariant voor dit type ondersteuning, met name vanwege de eenvoudige systematiek. - Er is niet gekozen voor extra ingewikkeldheid zoals een indeling in subregio's.
Voorkeur voor contractering voor heel Friesland (geen subregio's)	Wel	Regionale contractering geldt voor heel Friesland. Wel blijft het mogelijk dat gemeenten zelf met enkele (buur)gemeenten op subregionaal niveau zelf (een deel van) de ambulante jeugdhulp gaan inkopen. Dit staat dan los van deze regionale inkoop.
Verblijf: maak tijdelijk extra ondersteuning op de locatie mogelijk als dat nodig is om escalatie of doorplaatsing te voorkomen	Wel	Plusmodule en consultatie & advies.
Verblijf: maak een mix van zorgzwaarte op één locatie mogelijk, dat werkt positief.	Wel	Wordt verwerkt in productvoorwaarden.
Maak flexibele (tijdelijke) inzet van extra expertise mogelijk	Wel	Product consultatie & advies.
Behoeft aan duidelijkheid over de rol van SDF en gemeenten: opdrachtgever of partner?	Wel	SDF en gemeenten zijn opdrachtgever; jeugdhulpaanbieders zijn opdrachtnemer. Daarnaast blijft partnerschap op inhoud mogelijk.

Aantal jeugdhulpaanbieders: 1. Een groot deel van de aanbieders wil niet dat er slechts een beperkt aantal aanbieders wordt gecontracteerd. 2. Een klein deel van de aanbieders vindt dat selectie van een beperkt aantal aanbieders helpt tegen versnippering en voor een dekkend landschap (maar dan bij voorkeur met een passende bekostiging).	Deels	• Er wordt niet geselecteerd op een vooraf bepaald (maximum)aantal jeugdhulpaanbieders; • De geschiktheidseisen om voor een overeenkomst in aanmerking te komen, gaan omhoog. Bijvoorbeeld door van aanbieders te eisen dat zij een breder palet aan voorzieningen kunnen bieden.
Behoeftte aan communicatie en transparantie gedurende het inkooptraject en uitleg van keuzes.	Wel	• Meerdere marktconsultaties waarin terugkoppeling is gegeven van eerdere opbrengst en hoe en waarom deze wel of niet is verwerkt in de inkoop. • Tijdens marktconsultaties zijn de thema's besproken waarin op dat moment nog geen keuzes waren gemaakt, zodat aanbieders konden reageren en inzicht verkregen in de overwegingen van de Friese gemeenten en SDF (bijv. over subregio's en aantal aanbieders). • De inkoopstrategie wordt na vaststelling gedeeld met de aanbieders, zodat zij vroegtijdig (= enkele maanden eerder dan de publicatie van de inkoopdocumenten) al weten wat de richting is en zich hier op kunnen voorbereiden. Dit is 1,5 jaar vóór de ingangsdatum van de nieuwe overeenkomsten.
Maak inzet van groepsaanbod mogelijk (collectief aanbod/ groepsgericht)	Wel	• Producten toegevoegd (begeleiding groep, behandeling groep). • Is ook in lijn met het Wetsvoorstel Reikwijdte waarin groepsgerichte inzet voorliggend wordt genoemd op individuele inzet.
Toezicht en sturing: Een aantal aanbieders pleit voor minder toezicht en meer vertrouwen van SDF/gemeenten in aanbieders; Een aantal aanbieders pleit voor meer toezicht en controle van SDF/ gemeenten op aanbieders	Deels	• Uitgangspunt is zakelijk opdrachtgeverschap: partijen dienen de gemaakte afspraken na te komen. Gebeurt dat niet, dan kunnen stappen worden gezet (gesprek, mogelijkheid tot herstel/ verbetering, ingebrekestelling, ultimo ontbinding overeenkomst).

Inbreng jeugdigen en cliëntvertegenwoordiging	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Doe iets aan de contra-indicaties! Deze werken erg nadelig voor jongeren.	Wel	• In beginsel geldt er een acceptatieplicht, in lijn met de landelijke contractstandaarden. • Er zijn extra producten beschikbaar om aanbieders tijdelijk bij te staan wanneer de situatie complex is (plusmodule, consultatie & advies). • Realiteit is dat ondersteuning niet altijd lukt, ook al wordt het goed ingezet. Dat is wat anders dan het niet eens proberen.

Zorg voor overbruggingszorg als er wachtlijsten zijn.	Wel	• Er wordt onderzocht hoe overbruggingszorg vorm kan krijgen. De uitwerking zal in de inkoopdocumenten zijn.
Social media hebben veel impact op jongeren. Jeugdhulpaanbieders besteden hier vaak nauwelijks aandacht aan. Dat zou wel moeten.	Wel	• Wordt een inhoudelijke eis in de inkoopdocumenten.
Doe meer met inzet van ervaringsdeskundigen, voor jongeren is dit vaak fijn en herkenbaar	Wel	• Wordt een inhoudelijke eis in de inkoopdocumenten.
Trek als aanbieders meer samen op, juist als het moeilijk wordt. Afwijzing is voor jongeren heftig. Met elkaar hebben zij veel expertise in huis.	Wel	• Het wordt makkelijker voor aanbieders om elkaars expertise er even bij te halen (via consultatie & advies). • Pxx bekostiging maakt dit makkelijker dan voorheen bij het verplichte hoofd- onderaannemerschap binnen een traject.
Jongeren zijn veel online. Zorg dat aanbieders ook online benaderbaar zijn, niet alleen via bijvoorbeeld mail of bellen.	Wel	• Wordt een inhoudelijke eis in de inkoopdocumenten.

Inbreng onderwijs	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Zorg voor duidelijker afspraken en voorwaarden wanneer jeugdhulp ingezet mag worden naast onderwijs (m.n. dagbesteding). Dit is nu onduidelijk	Wel	• Duidelijker afbakening over inzet jeugdhulpproducten in relatie tot onderwijs.
Stop met het betalen van onderwijs uit jeugdbudget. Dat gebeurt nu regelmatig, met name tijdens ("educatieve") dagbesteding.	Wel	• Duidelijker beschreven dat onderwijsactiviteiten niet bekostigd mogen worden uit jeugdhulpindicaties. Wanneer onderwijs wordt ingezet tijdens of op locatie van jeugdhulpaanbod, moet die component vanuit onderwijs betaald te worden.
Maak onderwijs-zorg arrangementen mogelijk waarbij scholen, gemeenten en aanbieders met elkaar afspreken hoe ze zorg en onderwijs vormgeven. Er zijn diverse voorbeelden in Friesland van dergelijke samenwerkingen.	Niet	• Conclusie van de inventarisatie door de werkgroep onderwijs en zorg (waarin de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeenten zijn vertegenwoordigd) is dat deze samenwerkingen het best georganiseerd kunnen worden op lokaal- of onderwijsregio-niveau. Niet in een regionale inkoop waarbij scholen formeel geen partij zijn in de overeenkomst. Dus deze uitwerking vindt plaats buiten dit inkooptraject.
Maak duidelijker wie regie heeft over een casus als het onderwijs en jeugdhulp raakt.	Deels	• Dit wordt zo duidelijk mogelijk beschreven in de contractuele voorwaarden. Echter, onderwijsregelgeving en jeugdregelgeving sluiten in de praktijk niet altijd op elkaar aan waardoor er discussie zal blijven op casusniveau. Vaak hebben beide een verantwoordelijkheid op een "eigen" stuk, maar moeten die wel op elkaar aansluiten qua inzet en uitvoering. Omdat financiering formeel gescheiden is, is het niet makkelijk om dat om te zetten in gezamenlijke afspraken. Vandaar het advies om dit zo lokaal mogelijk (in onderwijsregio-verband) op te pakken.

Inbreng huisartsen	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Aanmeldingen van huisartsen worden door aanbieders vaak afgewezen (contra-indicaties) waardoor de huisarts meerdere aanbieders moet benaderen. Dit kost veel tijd.	Deels	In beginsel geldt er een acceptatieplicht (zie eerder) waardoor de verwijzing van huisartsen moet worden opgepakt.
Het aanbod is onoverzichtelijk.	Deels	- Naar verwachting wordt het aanbod wat overzichtelijker doordat de eisen aan aanbieders omhoog gaan. - Door aan te sluiten bij de (concept) landelijke productstructuur ontstaat meer uniformiteit voor huisartsen.
Samenwerking tussen huisartsen en lokale teams kan sterker. Soms willen huisartsen jeugdvrage verwijzen naar het lokaal team, maar wordt het vanwege wachttijden niet opgepakt en zet de huisarts alsnog jeugdhulp in.	Deels	- Met de Friese Huisartsenvereniging is afgesproken om te bekijken welke samenwerkingsafspraken gemaakt kunnen worden in aanloop naar de nieuwe opdrachten SJH en Verblijf. - Het Wetsvoorstel Reikwijdte wil de rechtstreekse verwijzingen van huisartsen naar jeugdhulp stapsgewijs omleiden via het lokale team. - Naast dit inkooptraject zijn huisartsen, gemeenten en SDF in gesprek over een meer eenduidige inrichting van de POH's jeugd in relatie tot de samenwerking en inzet van jeugdhulp.

Inbreng Gecertificeerde Instellingen	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Plaatsingsproblematiek: het is lastig om verblijfsplekken te vinden. Deels vanwege contra-indicaties, deels vanwege gebrek aan (geschikte) plekken (geen dekkend landschap).	Wel	- In beginsel geldt er een acceptatieplicht en er wordt van jeugdhulpaanbieders verwacht dat zij de ondersteuning kunnen leveren waarvoor ze zich hebben ingeschreven (inschrijven voor complexe jeugdhulp = leveren van complexe jeugdhulp). - Er zijn nieuwe producten toegevoegd die jeugdhulpaanbieders extra handvatten geven bij ingewikkelde situaties: consultatie & advies en de plus-module. - Realiteit is dat ondersteuning niet altijd lukt, ondanks goede inzet. Dat is wat anders dan er niet eens aan beginnen (afwijzen op voorhand). - De inhoud en indeling van de verblijfsproducten is deels gewijzigd om flexibeler inzet mogelijk te maken en zo bij te dragen aan een beter dekkend landschap.
Het aanbod is onoverzichtelijk.	Deels	Hoewel er niet wordt geselecteerd op een vooraf bepaald (maximum)aantal jeugdhulpaanbieders vanwege de noodzakelijkheid van een semi-Open House procedure om voldoende robuust en flexibel te zijn, gaan de geschiktheidseisen om voor een overeenkomst in aanmerking te komen, omhoog. Bijvoorbeeld door van aanbieders te eisen dat zij een breder palet aan voorzieningen bieden. Hierdoor zal het aanbod overzichtelijker worden doordat verschillende deskundigheden minder versnipperd raken.
Maak het makkelijker om tijdelijk extra inzet toe te voegen aan de bestaande hulpverlening, zodat escalatie of doorplaatsing voorkomen kan worden.	Wel	Er zijn nieuwe producten toegevoegd die jeugdhulpaanbieders extra handvatten geven bij ingewikkelde situaties: consultatie & advies en de plus-module.

*Sociaal
Domein
Fryslân*

06/2026